

017

EL MIRALL

octubre 1987

núm. 11

225 ptes (iva inclòs)

**andritxols cap a cuba
ecologia
boadella**

PREMIS OBRA CULTURAL BALEAR

Amb el fi d'estimular la realització d'iniciatives i activitats orientades a la defensa, la normalització i l'engrandiment de la llengua, la cultura i la personalitat nacional de les Illes Balears. L'OBRA CULTURAL BALEAR convoca els següents premis:

Premi Francesc de Borja Moll

Destinat a premiar la persona o entitat jurídica que hagi treballat activament a les Illes Balears en la tasca de la normalització social de la llengua i la cultura.

Premi Gabriel Alomar

Destinat a premiar una obra escrita -sèrie d'articles periodístics, llibre, informe-, publicada al llarg de l'any, que inclogui una anàlisi de la realitat present de les Balears -política, econòmica, cultural, institucional...- en la perspectiva d'oferir-ne alternatives capaces de dinamitzar i enfortir el nostre procés de recobriment nacional.

Premi Miquel dels Sants Oliver

Destinat a premiar una obra d'investigació, editada al llarg de l'any, sobre qualsevol aspecte de la realitat passada o present de les Balears.

Premi Emili Darder

Destinat a premiar iniciatives i experiències desenvolupades en el camp de l'educació, especialment en els tres sentits següents: catalanització lingüística, renovació pedagògica i educació mediambiental.

Premi Bartomeu Rosselló-Pòrcel

Destinat a premiar una persona de menys de trenta anys que hagi destacat en el camp de la creació o de la investigació -artística, humanística, científica...-, o també en el terreny de l'animació cultural.

Premi Bartomeu Oliver

Dedicat a premiar una tasca desenvolupada dins l'àmbit concret d'un poble o d'una barriada ciutadana. Tant es podrà prendre en consideració una tasca de recerca sobre l'àmbit en qüestió -històrica, sociològica, etnològica, sociolingüística, geogràfica, econòmica...- com la realització d'accions de dinamització cultural, de recuperació lingüística, de revaloració de la cultura popular...

Bases

1.- Poden optar a aquests premis totes aquelles persones o entitats que hi siguin presentades com a candidates per la Junta Directiva de l'OCB, per qualsevol de les seves delegacions insulars o locals, o per un nombre no inferior a deu dels seus socis. També hi podran presentar candidats la Junta directiva de la Societat Arqueològica Lul·liana, els Departaments de la UIB i altres institucions universitàries, i l'Institut d'Estudis Eivissencs.

2.- L'admissió de candidats als diferents premis finalitzarà el dia 30 de novembre, a les 20 hores. Cada candidatura presentada ha d'anar acompanyada d'un informe en el que se detallin els mèrits que legitimen la seva opció al premi. Tota la documentació ha de ser presentada a la seu de l'OCB, carrer Impremta, 1 Pral 2^a. telèfon 72 32 99.

3.- El premi consistirà en un objecte escultòric elaborat expressament per l'artista valencià Andreu Alfaro.

4.- El jurat per a la convocatòria de l'any de 1987 estarà format per Climent Garau, Josep Maria Llompart, Ignasi Ribes, Miquel Fullana, Miquel Alenyar, Aina Moll i Joan Miralles.

5.- El veredictes es farà públic coincidint amb l'acte de commemoració del XXVe Aniversari de la fundació de l'Obra Cultural Balear que se celebrarà durant el mes de desembre.

Palma, 28 de setembre de 1987.

EL MIRALL

Revista mensual

Octubre - 1987. núm. 11

ANY I

Edita:
OBRA CULTURAL BALEAR

Publica:
Associació EL MIRALL

Informació i Correspondència:
Apartat de Correus núm. 619
Telèfons (971)-72.32.99/72.59.37
07080 - Palma (Mallorca)

Delegació a Barcelona:
c/ Montcada, 20 (Palau Dalmases)
08003 - Barcelona

Delegació a València:
c/ Moratín, 15
46001 - València

Director:
Climent Picornell

Cap de Redacció:
Pere Estelrich

Secretari de Redacció:
Miquel Company

Consell de Redacció:
Miquel Cardell
Bernat Calafat
Ramon Díaz i Villalonga
Jaume Falconer
Joan Font
Antoni Ginard i Bujosa
Catalina Mir i Fullana
Mateu Morro i Marcé
Antoni Nadal i Soler
Francesca Sastre
Gabriel Seguí
Gaspar Valero i Martí

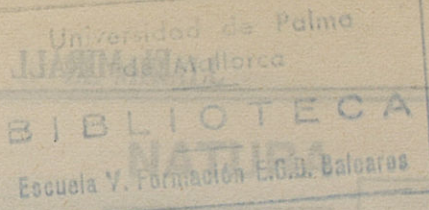
Els articles publicats en aquesta revista expressen únicament l'opinió dels seus autors.

Disseny Coberta:
Jaume Falconer
Sobre una foto dels andròxols a Cuba de l'arxiu de n' Antònia Ensenyat

Producció, administració i publicitat:
Documenta Balear S.A.
c/ Pas d'en Quint, 3 entresol 3
07001 - Palma

Fotocomposició:
Documenta Balear S.A.

Impressió:
Interior: OMNI S.A.
Gremi Ferrers 42
Polígon de Son Castelló - Palma
Coberta: Xisco Arts Gràfiques
c/ del Baix Riera 1.A - Palma
Dipòsit Legal: P.M. 10-1987

SUMARI

Pàg. 4	EDITORIAL
Pàg. 5	NATURA Alfons Barceló: <i>Ecologisme, Ecologia i Economia</i>
Pàg. 8	URBANISME Climent Picornell: <i>Jardí o Parc de les Estacions, quan?</i>
Pàg. 9	ENTREVISTA Francesca Sastre: <i>Albert Boadella a Mallorca</i>
Pàg. 13	REPORTATGE Rosa Maria Calafati i Vila: <i>Andròxols cap a Cuba</i>
Pàg. 15	COLONIALS I ULTRAMARINS Robert Mosquera: <i>La Multinacional Socialista</i>
Pàg. 16	EL PARLAMENT DE LES ILLES BALEARS C.P.: <i>El «Sírculo» d'abans</i> Miquel Ferrà i Martorell: <i>L'Edifici del Parlament</i> Eberhard Grosske: <i>Ells tenen la Paraula</i>
Pàg. 19	DECAP A CAP D'ANY Andreu Ramis / Antoni Ramis: <i>Juliol-Agost-Setembre-Octubre</i>
Pàg. 22	TOTORES Biel Mesquida: <i>Estètica / Història de la Modernor</i>
Pàg. 23	RECULL: D'AQUÍ I DEL MÓN Miquel Company / Miquel Grimalt
Pàg. 25	CULTURA Joan Alegret: <i>Sobre el Poema V d'Onze Nadals i un Cap d'Any</i>
Pàg. 27	ENSENYAMENT AIRE: <i>Normalització Lingüística i Ensenyament</i>
Pàg. 29	ENIGMES DE LA NOSTRA HISTÒRIA Miquel Ferrà i Martorell: <i>La Madona del Mar...</i>
Pàg. 30	ENTREVISTA Pere Morey Servera: <i>Sort que Napoleó no emprà turcant</i>
Pàg. 31	LA MOGUDA PLANETÀRIA Antoni Ginard: <i>Alerta amb l'optimisme</i>
Pàg. 35	LLIBRES Gabriel Àngel Vich Martorell: <i>El Llibre en Català a la Llotja</i> A.G.: <i>Tria de Novetats</i>
Pàg. 37	ART Jaume Torres i Estradé: <i>Ferran García Sevilla</i>
Pàg. 40	CRE-A-CCIÓ
Pàg. 42	CULTURA Felip Munar Munar: <i>Prada 1987</i>

EL LLIBRE BLANC DEL TURISME A LES ILLES BALEARS

Les Balears són el primer punt de destí turístic de la Mediterrània i el turisme és l'activitat econòmica més important de les Illes. L'especialització en el sector s'ha convertit en el motor de l'economia de les Illes, les quals han esdevingut una societat terciaritzada, és a dir, molt especialitzada en el sector serveis.

Però, al llarg de trenta anys, el desenvolupament del turisme s'ha duit a terme a remolc de la demanda del mercat europeu, sense estudis previs ni cap tipus de planificació. Aquesta manca ha donat lloc al concepte de «balearització», un terme força aclaridor per a alguns i que sembla una mica molest per a altres; amb el terme «balearització» (per altra part emprat com un concepte que significa allò que no s'hauria de fer) es vol significar un model de desenvolupament que ha provocat la monoespecialització turística, l'excessiva dependència econòmica de l'estranger i el despreu i malbaratament dels recursos naturals, entre ells, el paisatge.

Tots aquests aspectes són, en general, prou sabuts i coneguts, però, fins ara, la investigació específica sobre el turisme no s'ha realitzat en la mesura que la importància del sector ho justificaria, excepció feta d'alguns estudis patrocinats per alguna entitat o institució.

Amb la publicació del Llibre Blanc (*), patrocinat per la Conselleria de Turisme del Govern Balear i elaborat per la Universitat de les Illes Balears, es dona un bon pas cap a una estreta col·laboració entre dues institucions il·lenques, la primera responsable de la gestió del turisme, i la segona especialment interessada en el seu estudi i l'educació i la formació.

El treball respon a una enfocament global del fet turístic a les Illes, el qual des d'una perspectiva interdisciplinària, és analitzat acuradament per diferents especialistes de la nostra Universitat.

Al Llibre es fa un balanç de la importància del turisme a les Illes; s'analitza el producte turístic -la infraestructura i l'oferta-; la problemàtica ambiental i paisatgística; la qüestió urbanística i l'ordenació territorial; i els aspectes quantitatius i qualitatius de la demanda.

També es tracta la relació entre l'oferta i la demanda; els efectes econòmics i socials de l'activitat turística; les tendències del mercat; les competències de la Comunitat Autònoma sobre el turisme; la problemàtica jurídica que planteja el sector; i la formació turística.

L'estat actual del turisme és el resultat d'un desenvolupament desordenat. Aquesta lloable iniciativa de col·laboració institucional pot suposar una fita per aportar els elements necessaris per a la reflexió sobre els problemes i ajudar alhora a planificar una millor gestió cara al futur immediat.

(*): *Llibre Blanc del Turisme a les Balears*. - Govern Balear, Conselleria de Turisme; Universitat de les Illes Balears. 1987, 2 vols.

SOBRE EL PROJECTE «EL MIRALL»

A l'última editorial de la revista explicàvem que, certes dificultats ens impedièren sortir quinzenalment i per subsanar això, ens marcàvem l'estiu com temps de reflexió, a fi i efecte de veure com ho podríem arreglar. Una de les propostes -la que havíem anomenat «Projecte EL MIRALL»- consistia en la creació d'una societat que, agermanada amb l'OCB, però separada administrativament (en funció de no sobrecarregar encara més l'OBRA) duria a terme la confecció de la revista. L'altre projecte era reconvertir-la gràficament i en algunes seccions introduir nous continguts, sortir com abans -quinzenalment- i amb més pàgines. La reflexió ens ha duit a abandonar, parcialment, aquests projectes. Efectivament, hem creat l'associació «El Mirall» que tindrà esment de fer sortir la revista. Però, vistes les dificultoses condicions econòmiques de mantenir la revista cada quinze dies al carrer i, al mateix temps enllestir-la amb més volada, es decidiren dues coses: 1r) Re-emprendre la sortida de la revista, però amb periodicitat mensual, cosa factible a curt termini. 2n) En la línia de reforçament dels mitjans de comunicació en català a les illes, començar els contactes amb diverses persones vinculades a la premsa, ràdio i TV, l'associació VOLTOR, etc., per a estudiar la viabilitat d'editar un setmanari popular en català. Cosa factible a mig termini. Bon vent.

NATURA

ECOLOGISME, ECOLOGIA I ECONOMIA

Alfons Barceló

Al planeta Terra cada dia que passa moren de fam alguns milers de persones, desapareixen un grapat d'espècies animals i vegetals i s'afebleixen -quantitativament i qualitativa- les condicions de vida de futures generacions humanes, per por de la degradació del medi ambient, la minva de recursos naturals no reproduïbles i el risc d'un holocaust nuclear (o químic o bacteriològic).

Tot això configura una situació que hauria de resultar preocupant, si no dramàtica, per a civilitzacions previsoras. Emperò el cert és que aquest fets no treuen la son a gairebé ningú, i que són minoritàries les forces socials o polítiques que ho plantegen de forma capdavantera, tot i que s'hagi superat ja una fase d'indiferència generalitzada.

Aquesta manca de sensibilitat té moltes arrels. D'un cantó els avenços colossals pel que fa al coneixement, al control i a la utilització de certes forces de la natura han incidit profundament sobre la vida quotidiana dels éssers humans, però només han modificat lleugerament els sistemes de valors heretats i els condicionaments biològics primigenis. D'altra banda, el marc polític, econòmic i social del present estadi de la història humana emmascara les conseqüències llunyanes de les nostres activitats, tot concentrant l'atenció sobre els efectes immediats. Finalment, molts experts en camps de coneixement lligats a les circumstàncies assenyalades han desertat de les responsabilitats cíviques escaients. El buit resultant ha estat ocupat per la bandera de l'*ecologisme*. La principal idea que voldria transmetre amb aquestes línies és que per passar de la bandera de denúncia a projectes i programes responsables, cal impulsar processos

d'interacció entre disciplines científiques i aquest nou sistema de valors, a fi d'augmentar la racionalitat i el realisme d'aquesta ideologia.

Sense ser fàcil, la tasca no hauria de resultar eixorca. Per portar-la a terme cal sentit crític i afany globalitzador, a més de reconèixer que ningú no té la veritat (o, més senzillament, que no hi ha veritats absolutes o indiscutibles).

Sens dubte l'*ecologia* té un paper privilegiat en aquest sentit, perquè subministra a través del concepte clau d'*«ecosistema»* un teló de fons alhora científicament sòlid i intuitivament aclaridor. Aquest enfocament serveix per cridar l'atenció sobre la trama d'interdependències en què viuen les societats humanes i

«L'ecologia ajuda a evitar
els contes de fades»

L'ULL DE VELLUT

PROTESTA I SOBREVIU

GUIEM DAVIU VICH

Ho hem llegit i vist en els diaris. Uns jovenets mallorquins (al·lot i al·lota) han «volgut» impedir l'entrada d'un vaixell de guerra dels USA (amb possible càrrega nuclear). Després, ja ho sabeu, persecució, detenció, grillons, declaració i carrer.

Hi haurà, hagut, sens dubte, qualcú que haurà somrigut, tot pensant: «Quina betzolada, ja tornen a armar gresca, si no surten a la tele no estan tranquils!». I jo crec que hi ha un altre raonament més autèntic (del qual també algú/na farà la mateixa rialleta).

És completament immoral el camí emprès per les inversions en armament (nuclear) i el seu passeig de mort pels nostres mars i terres. Si l'acció contra això és petita, ha de ser una llavor que, fent-se gran aturi amb tota la ciutadania ja compromesa i transformi l'esforç de guerra en un esforç de benestar.

No és estrany que el professor Thompson als seus vuitanta anys digui: *Millor seria dur una vida tranquil·la. De totes maneres no ens deixaran tenir-la. Si volem sobreviure, hem de protestar.*

Si alguna cosa mereixen els dos joves (ell i ella), declarant davant el jutge, és el nostre agraïment i és el nostre suport. ■

que en part han anat teixint al llarg de la història. I fa entenedor el caràcter decisiu dels fluxes energètics i els cicles de materials de cara a qualsevol comunitat biòtica, humans inclosos. Un cop afirmat que tot està relacionat amb tot, convé afinar i subratllar que les modalitats de dependència són força variades, que de vegades són infinitesimals, i que hi ha fortíssimes asimetries i moltes mediacions.

Fet i debatut, és clar que ni l'eco-

llarga és una cadena tròfica menys eficiència energètica té, assenyala que les dietes de llegums són més eficients que dietes de carn. Tot això són bones raons per apuntar cap a projectes de gestió de la natura i còmput energètics, així com per a abonar principis d'organització social ara per ara passats de moda, tal com la planificació o l'internacionalisme.

Pel que fa a les ciències socials la proposta bàsica que regeix aquest ar-

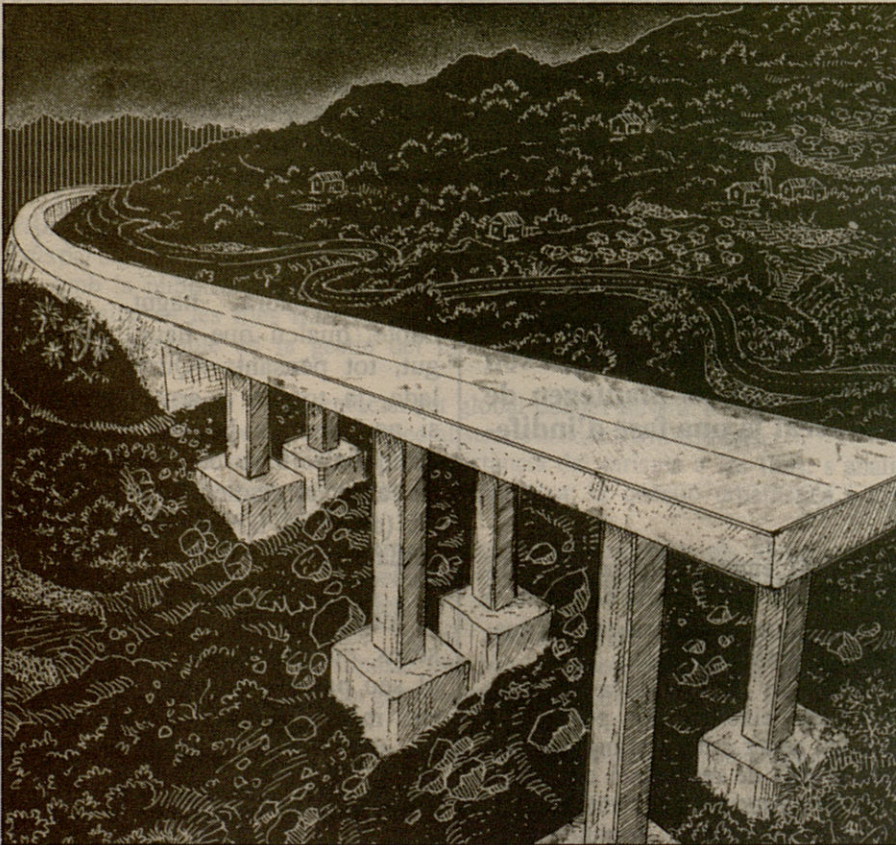
ral del món» o prestigiosos economistes que parlen de la «taxa natural d'atur» o de la «taxa natural de guany». Quan un mot és carregat amb tantes accepcions i connotacions perd tota significació definida i es converteix en paraula camaleònica.

Ara bè, en general a tots els àmbits teòrics o pràctics de les ciències socials aquest gènere de fenòmens és freqüent, fins al punt que Andreski pogué titular un brillant llibre amb l'atractiu rètol: «Les ciències socials com a forma de bruixeria».

Aquí em limitaré a algunes reflexions sobre l'economia, puix que sóc incompetent en altres disciplines.

«L'ecologisme no pot treure gaire profit de l'economia acadèmica dominant»

A sobre, l'economia passa com a la ciència social més «madura». En realitat, emperò, el que es presenta en públic com a ciència econòmica és una barreja difícil de destriar de ciència, tecnologia i ideologia, el tot aguiat amb un lèxic específic i bastant aparell matemàtic, de manera que els ingredients bàsics queden sovint ocults.

logia ni cap altre ciència ens poden dir què hem de fer. Però ajuden a evitar els contes de fades, a comprendre els afectes i riscos de certes mesures, a mostrar els límits de polítiques parcials o locals. Per exemple, saber que els efectes ecològics poden trigar molt a ser visibles i poden ser espacialment molt llunyans de la font originària, refuta el cantonalisme i afavoreix la política de tecnologies «blanes». Saber que l'estabilitat d'un ecosistema es més gran si hi ha moltes espècies en joc, recomana el conservacionisme integral, saber que com més

ticle no troba, ni de bon tros, un terreny tan adobat. Woody Allen, en un esplèndid film, ens alligona admirablement sobre les possibilitats d'un home-camaleó. En el camp de les ciències socials són rars els discursos que no són farcits de paraules camaleòniques que despisten i emboliquen els innocents. Per exemple, de mica en mica el terme «natural» ha anat perdent els continguts propis i s'ha convertit en un comodí: i així tenim càtedres de «dret natural», mercaderies de fabricació complexa que presumeixen de ser «el més natu-

PAPERS PINTATS I PINTURES

MARCS I MOTLLURES

*Casa
Pomar
Flores*

ARTICLES PER A ARTISTES

Sant Miquel, 77 - Tel. 72 14 83
07002 PALMA DE MALLORCA

PARC DE LES ESTACIONS

ONOFRE RULLAN

La polèmica sobre les places dures de Barcelona sembla que ens arriba fins a Palma, però ara engrandida: parcs durs o parcs tous. Concretament cinc hectàrees dins l'eixample palmèsà són aquests dies motiu de polèmica respecte al disseny (ja hi som amb la parauleta) final del projecte d'aquesta àrea d'ús i domini públic.

Tothom està d'acord a dur a terme el parc de Les Estacions, però a l'hora de fer-nos la imatge final de les obres acabades, uns pensen amb el Parc de María Luísa de Sevilla i altres amb un segon Parc de la Mar.

Cal tenir en compte abans de valorar els dos conceptes en joc que estam manejant un espai urbà de 50.000 metres quadrats. Per tant això és una fita que d'alguna manera daria la raó als «blaneros» front als «dureros». Efectivament, ara no es discuteix si plaça dura o plaça blana, estam davant un parc. El perill que l'arbre no ens deixi veure el bosc és més real que mai.

Però als partidaris de la duresa no els manquen argument: fàcil manteniment, no cal regar-lo, permet usos alternatius al passeig, suposa un camp visual més ampli que si estam en revoltats d'arbres...

No hi ha dubte de que Palma és una urbs i ho seguirà essent i molts dels arguments dels «blaneros» semblen sovint els de les societats protectores d'animals.

Tothom està d'acord també a acceptar que el sol damunt l'enrajolat és més mal d'aguantar que damunt un jardí.

Una possible solució seria omplir el futur parc d'arbres amb grans copes deixant tant sols les carangoles toves, la resta seria una llàstima que s'omplís de les nèures dels habitants de l'inhumà eixample de Palma. ■

Pel que ara ens interessa, em limitaré a repetir la trivialitat que no hi ha actes econòmics purs. Qualsevol activitat econòmica actua sobre l'entorn i el modifica d'una o altra manera. Tot enfocament econòmic que no tingui en compte les lleis físiques, químiques, biològiques que emmarquen la producció i reproducció de la riquesa material de les societats humanes, serà en el millor dels casos una aproximació biaixada i coixa. Malgrat tot això, durant molts d'anys els economistes teòrics s'han preocupat ben poc del «medi» en el qual es desenvolupava l'activitat econòmica. A tots els nivells. Així parlaven de

consumidors, de necessitats, d'utilitat, de preferències, sense recolzar les seves afirmacions en resultats de la història social, psicosociologia o dietètica; parlaven de producció sense fixar-se gaire en si era ben bé el mateix quan es parlava de carbó o tomàquets, passant sovint per alt l'aspecte temporal i posant dins la mateixa categoria la General Motors i el sabater de la cantonada; o dissenyaven sense embuts models de creixement exponencial, quan això és impossible en un món finit.

En definitiva l'ecologisme no pot treure gaire profit de l'economia acadèmica dominant. Però seria un

IAJES
MIRALL

Oms, 50-b P. O. Box 696
07003 PALMA DE MALLORCA
Balears

Carles III, 2-b
EIVISSA
Balears

Plaça del Príncep, 4
MAÓ - MENORCA
Balears

Tels. (9)71/71 13 46* - 72 38 42*
Tx. 68705 - 68714 bima E

Tels. (9)71/31 24 72 - 27
Tx. 69318 - 69015 bima E

Tel. (9)71/36 70 13
Telèx 69434 bima E

greu error al meu parer donar-li l'esquena sense més. Perquè malgrat tot hi ha elements valuosos recuperables i, sobretot, perquè des d'una visió ecologista es poden plantejar crítiques profundes a la visió econòmica convencional, i incidir en un canvi d'orientació.

El meu exemple preferit és su-bratllar que no resulta gens coherent considerar anàloga la «producció» de gas natural, coure, lluç o patates, com sol fer l'economia convencional, ja que des d'una òptica global i sistèmica són quatre activitats força diferents. El gas natural es consum irrevocablement, així que en una correcta comptabilitat planetària s'hauria de computar una *disminució* patrimonial. El coure és en bona mida reciclable, de manera que el seu aprofitament previsor s'hauria de basar més en els costos de reciclament que d'extracció. Pel que fa al lluç, tampoc hi ha genuïna producció, ans explotació predatoria de la Natura, que no es problemàtica si aquests recursos naturals es recomposen per si mateixos. Finalment només el cas de les patates seria activitat «conservacionista».

Aquesta elemental distinció en-sorra la presumpta exactitud de les xifres oficials de «productivitat» o de «creixement econòmic», que passen a convertir-se en jocs de mans comptables, donat que escamotegen pèrdues patrimonials fantàstiques amb el vist i plau de la majoria d'economistes, que obliden sovint que no hi ha béns eterns ni producció a partir del no-res. ■

Nota bibliogràfica.

- Una descripció sintètica i àgil de la problemàtica ecològica i les relacions amb el context socio-polític és l'article d'Antoni FARRAS: *Bases ecológicas para una aproximación a la problemática del medio ambiente* Mientras tanto (Barcelona) 5, (1980).

- Una visió elemental i seriosa de l'ecologia com a ciència es troba a Edward J. KORMONDY: *Conceptos de ecología*, Madrid, Alianza, 1973.

- Entre els tractats, cal recordar l'ambició i satisfactori text de Ramón MARGALEF: *Ecología*, Barcelona, Omega, 1984.

- A casa nostra es féu un gran esforç col·lectiu amb el llibre Ramon FOLCH (sec. red.): *Natura, ús o abús?* Llibre Blanc de la Gestió de la Natura als Països Catalans, Barcelona, Barcino, 1976.

- Sobre els aspectes energètics és molt re-

JARDI O PARC DE LES ESTACIONS, QUAN?

CLIMENT PICORNELL

Tota la vida he estat veïnat de les estacions del tren. Record el temps del seu màxim apogeu amb llargs convois de vagon carregats de bestiar o mercaderia, estirats per maquinotes a vapor que siulaven a les totes. Era el reflex d'una activitat a tot tren. Els transports per carretera i la política de l'empresa responsable (FEVE - Ferrocarriles Españoles de Vía Estrecha) quasi aconseguiren acabar amb el tren del Pla (el tren de Sòller és una altra història).

Malgrat tot el tren surà, molt mutilat, ja que es suprimiren els vials que anaven a Santanyí, a Artà i a Sa Pobla i només quedà el tren que va a Inca. Els terrenys -extremadament allargassats- per on hi passaven les vies, foren trets a subhasta. Decisió, aquesta que volia significar la definitiva defunció del tren: per allà no hi tornaria a passar mai més.

També tota la vida he sentit parlar del Parc de les Estacions. Els veïnats, quan ho saberen per primera vegada, n'estaven tot alabats: «Imaginau el que guanyarà tot això» -deien referint-se a les zones properes a les estacions del tren- «en comptes de vagon vells, carbonissa i renou hi haurà arbres, jardins i fonts». Molts d'aquests veïnats ja són mort i encara ara no hi ha parc. Les remors, però han anat amb augment: «Hem sentit a dir que se'n duen les estacions devers Can Buades»; un altre, que coneixia no sé qui de l'Ajuntament, li havien dit que ferien una fossa immensa i el tren dins ella i que no sortiria a la superfície fins al solar de l'empresa Cros; una altra de les remors apuntava que ja que el solar era de l'Estat aquest el vendria per fer-hi un edifici singular de cent pisos (posats a exagerar!).

Bé. Ara sembla que sí. Que l'Ajuntament havia arribat a un acord amb el patrimoni de l'Estat i, tot conservant les estacions i el tren, l'enorme solar que va del pont a la plaça d'Espanya seria remodelat. No sabem encara si com a parc o com jardí. Ai las! els parcs moderns d'ideologia dura que duen ciment a balquena són bons de mantenir per a l'Ajuntament, però escupen els ciutadans, i els jardins tenen les seves dificultats com explica a EL MIRALL en Pere Llofriu.

Però no. De bell nou el projecte ha trobat un altre entrebanc. FEVE no vol saber res del projecte si li toca abocar duros i, per aquest motiu, hi preten involucrar el Govern i el Consell Insular. L'Ajuntament contraataca i ho paralitza tot, després d'haver convocat un costósíssim concurs d'idees. No sé si el veuré jo al parc de les Estacions. M'imagin com mestre Antoni «Meco», un veïnat meu del Pont del Tren -ell havia fet feina a l'economat dels ferrocarrils i era qui duia les notícies de bona font-: «Lo del parque ja està decidit». Mestre Antoni és mort ja fa estona i tot i que el batle Ramon es comprometé a acabar el parc durant aquesta legislatura no voldria acabar com en «Meco». Esper que el Jardí de les Estacions arribi i jo ho vegi. Amén. ■

comanable el Gerald FOLEY: *La cuestión energética*. Barcelona, Serbal, 1981.

- Des d'una perspectiva econòmica és ja un clàssic l'excel·lent article de Kenneth E. BOULDING: *La economía de la futura nave espacial Tierra* (Versió castellana íntegra publicada per Servei de Publicacions de la Facultat d'Econòmiques de Barcelona, 1984)

- L'economista que ha tractat aquesta pro-

blemàtica de manera ambiciosa i crítica és Nicholas GEORGESCU-ROEEN: *The Entropy Law and the Economic Process*. Harvard U.P., 1971.

- L'aportació vernacle més important sobre totes aquestes qüestions és Joan MARTINEZ ALIER: *L'ecologisme i l'economia*. Barcelona, Edicions 62, 1984.

«LA CRÍTICA PROFESSIONAL ÉS UN CONGRÉS DE MALALTS»

ALBERT BOADELLA, A MALLORCA

Francesca Sastre

Boadella va tornar a Mallorca per estrenar la seva darrera producció *Bye, Bye Beethoven*. «Una obra que he tardat vint-i-cinc anys a fer-la», comentava assegut a l'escenari del principal poc abans de començar la funció.

Albert Boadella és un gran comunicador, sap improvisar, calibrar el ritme de les frases com si fos el monòleg d'una representació. També sap mantenir l'atenció dels qui l'escolten i suscitar la polèmica amb ironia. D'aquesta manera, aconsegueix que ningú no l'ignori, ni els seus addictes, ni els seus detractors.

- Què és *Bye, Bye Beethoven*?

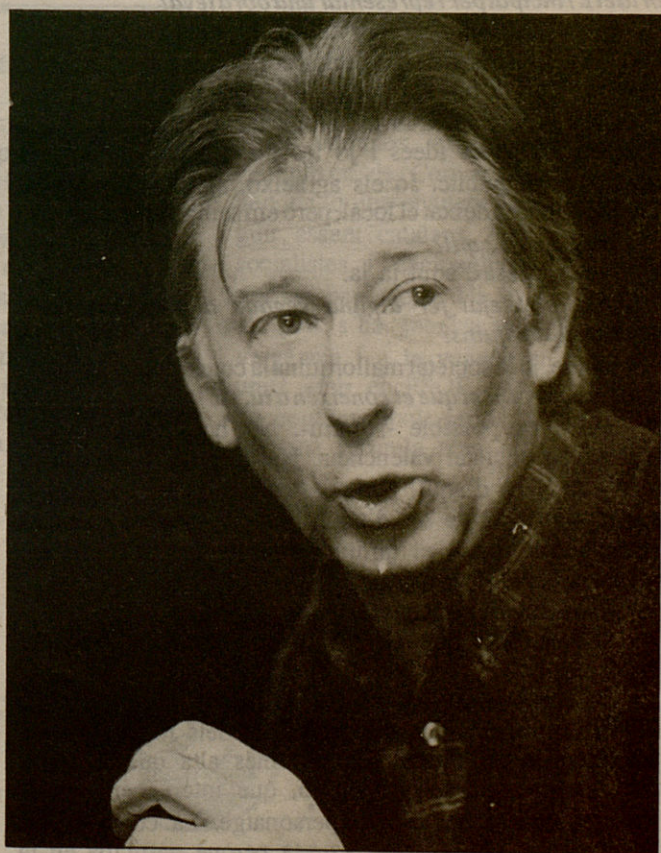
- És l'obra dels vint-i-cinc anys d'«Els Joglars». Però això no vol dir que sigui una obra d'aniversari. *Bye, Bye Beethoven* significa la síntesi de moltes coses. És a dir de fer el mínim amb el màxim d'eficàcia, tant des del punt de l'actuació, com de l'escenografia. L'espectacle té una gran austeritat dramàtica. He tractat que l'espectador treballi pels elements sensorials com a primera comunicació amb el teatre. La meua mania ha estat sempre que el teatre fos abans que tot un art. No és sociologia, ni és literatura. I les arts entren primer pels sentits i d'aquests a la raó.

- I per què has triat el tema nuclear com a fons?

- No solament és la qüestió nuclear, sinó que són moltes altres coses. La potència o la perillositat de la ciència. A partir que l'home comença a tocar el seu entorn ecològic és sempre imprevisible el que pot passar. De fet, juga amb un element tant perillós com l'energia nuclear que no domina.

Fins i tot en un accident com el de Txernòbil, les previsions es desconeixien. Ni ara sabem exactament les conseqüències de coses d'aquest tipus. Jo me deman si l'home no ha entrat en una fase de decadència com a «bitxo» del cosmos. Per què? Doncs perquè hi ha signes bastant especials. Un d'ells, i per això es diu *Bye, Bye Beethoven* l'espectacle, és que Beethoven, com Leonardo, Cervantes, o els qui vulguis, representen les consecucions màximes de la nostra civilització i encara vivim d'això. En l'aspecte artístic, no hi ha hagut res millor. La ciència ha estat la gran protagonista del nostre segle, però de vegades es gira en contra nostre. Jo me deman si l'home, una vegada que ha aconseguit aquest grau de sensibilitat i de perfecció en l'humanístic, ja vol dir que ha arribat a l'estat de crueltat en el camp científic.

- Però sempre surten nous mites...

- Sí, el que passa és que són mites molt més ràpids. La consecució d'una sèrie de fites on els mitjans eren molt més pobres no ho pot negar ningú.

- Per què has utilitzat Palma per a la teua estrena? Has volgut veure primer què passava amb l'obra, abans d'anar a Barcelona?

- No. Nosaltres havíem d'entrar a Barcelona l'octubre. Però l'obra ja havia estat acabada a l'agost. A mi, aquest teatre del Principal m'agrada molt. És el teatre a la italiana, que són els que més m'agraden. El Principal és deliciós, extraordinari. És la vella dignitat del teatre, on els espectadors estan ben considerats i, al mateix temps els actors també, magnífics camerinos, etc.

«La meva mania ha estat sempre que el teatre fos, abans que tot, un art»

- *Més que l'Auditòrium?*

- És un gran teatre, però amb menys solera. És d'aquests teatres que mai han pogut superar la gràcia i la categoria d'aquests teatres a la italiana. És la mateixa història que Beethoven. Tot i això és un dels millors d'Espanya, l'Auditòrium.

- *Aquesta és la primera vegada que el Consell Insular aporta el Principal per representar una obra teva?*

- Si és una col·laboració inicial. És evident que ho ha fet en una obra fora de possibles conflictes amb persones. Jo tampoc no els hagués portat una obra d'estrena on pogues haver problemes. No m'agrada fer al Pasqua a ningú. Ells tenen les seves idees i jo les meves. El que importa finalment és el públic. Jo els agraeixo, als del Consell Insular, que m'hagin deixat el local, però em sembla que...

- *No passad' aquí?*

- No, no passa d' aquí, ja, ja.

T'has plantejat fer alguna vegada alguna història o farsa dels mallorquins?

- Home, jo la societat mallorquina la conec poc.

- *En canvi ells sí que et coneixen a tu.*

- Sí, si és possible -somriu-. No ho dubto, però jo conec més la societat valenciana. I primer de tot hauria de conèixer la gent d'aquí. No m'atreveria, sinó. Sobretot si la temàtica hagués de ser d'aquí. Però jo som una persona que tracto de produir el mínim possible. Treballa just per guanyar-me la vida i res més.

- *A vosaltres els artistes tampoc us dignifica?*

- No, no crec que el treball em dignifiqui absolutament per res.

- *Com és el treball amb «Els Joglars»?*

- És un treball molt vital en el cas dels Joglars perquè la consideració de l'actor és molt més alta que al teatre literari. Són persones que pensen, que intervenen, anticipa coses i crea sobre el seu personatge. La col·laboració entre els actors i jo és molt estreta perquè participa en la dramaturgia. Jo no tenc vergonya de dir-ho, però la companyia dels Joglars és, de des fa uns anys, de les més preparades de l'Estat espanyol, quan a actors versàtils. Darrerament han fet dues comèdies i aquí els veuràs fent una cosa absolutament diferent.

És gent il·lusionada amb el teatre i autodisciplinada,

perquè no hi ha ningú que els vagi darrera amb un pal. Jo estic convençut que tenc el millor equip d'actors d'aquest país.

- *Però que poden funcionar fora «Els Joglars»?*

- El problema dels actors d'«Els Joglars» és el següent. És clar, és com si una persona que ha pintat durant la seva vida, de cop el fas fer de copista. És la mateixa història. Quan ells surten a fora, és clar, ells diuen que hi ha uns traumes. Home és clar que hi ha uns traumes a l'exterior. El que ha conegut la creació d'una obra, la producció no li farà cap il·lusió. El problema d'«Els Joglars» és que no existeixen companyies paral·leles, on aquests actors puguin treballar com a «Els Joglars». Si això fos França aquests actors podrien treballar amb Peter Brook o amb Moushkine amb facilitat. Però en aquest país això és molt difícil. En el moment que surten aquí han de fer animalades per la televisió o entrar a iniciatives demencials que no tenen res a veure amb el teatre. Hi ha gent a la qual suposa un trauma tan fort que acaba abandonant el teatre, o munten les seves companyies. Però a «Els Joglars» hi ha hagut actors tan bons com l'Antoni Vicenç Valero, que és un actor de primera línia al teatre espanyol o el Fermí Reixach, magnífics actors passant al teatre tradicional.

FAJAS REINA

José Tous Ferrer, 1 - Tel. (971) 71 60 33
07002 Palma de Mallorca

al servei

de la dona

jove i elegant

dona
corseteria

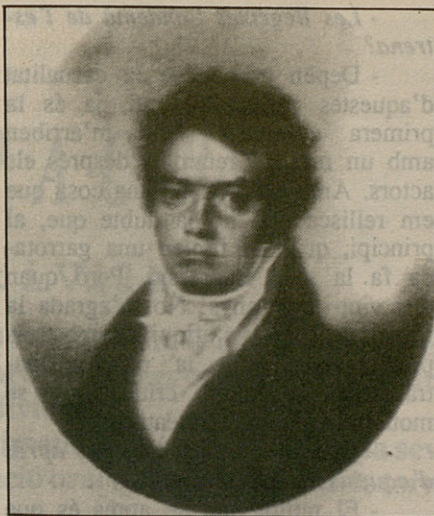
J. Masdeu

Colón, 20 - Tel. (971) 71 65 58
07001 Palma de Mallorca

- Bé passam a la política. A les teves darreres declaracions posaves verd al president de la Generalitat. T'has tornat antipujolista?

- Jo fa molts d'anys, pràcticament d'ençà que conec el senyor Jordi Pujol, que som antipujolista, des del primer dia que el vaig veure. Bé jo no som anti-pujolista. Som anti una Catalunya que no m'agrada, que és la que representa el senyor Pujol, simplement per això. Per què?. Perquè és una Catalunya que intenta viure de coses passades, intenta no dir-se la veritat a sí mateixa. I no m'agrada que la gent m'enganyi, que me digui que és nacionalista quan no és nacionalista. Ni m'agrada que la gent em digui que és lliberal quan és claríssimament de dretes. Això és el cas del senyor Pujol: de liberal res, de catalanista el just per anar tirant. La postura nacionalista suposa una postura arriscada enfront del poder. I Pujol, de nacionalista, res. En cas de decidir-se una qüestió nacional, o darrerament quan Pujol va tenir un problema, anà a veure el rei. Què passa, que ens hem tornat tots monàrquics, ara, els catalans. A mi em fa l'efecte que no es respira un monarquisme extraordinàriament, tot i admetre la Constitució i el rei.

És donar-li al rei una importància fins i tot més enllà de les seves pròpies atribucions.

«Som anti-pujolista, des del primer dia que el vaig veure»

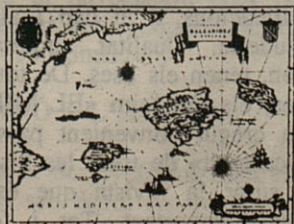
- I on és Albert Boadella? És cert que vota al CDS?

- Sí, jo diguem-ne, sí, en el «colmo» de la desesperació he de dir que en les últimes eleccions no vaig votar el CDS, però en unes altres eleccions sí que els vaig votar. Jo ho deia. CDS deu voler dir C de caos, la D de desmadre i la S de «sálvese quién pueda». Encara aquesta és una postura que m'interessa. Què vol dir? Això és un caos i dintre del caos a Madrid, a l'estat, segur que tots plegats trobarem més forats tant

les persones catalanistes com les individualistes i absolutament especials com jo. I és per això que ho vaig fer. Ara, però, estic començant a veure que s'estan organitzant massa. Hi han massa vots i llavors seria terrible que arribessin al poder. I ara estic absolutament en contra d'ells i el meu dilema és a veure qui trobo.

- Pot ser que trobis el PSOE...

- És molt difícil, en global, jutjar al socialisme a Espanya. Si tu em dius a Castella, jo crec que ha estat molt important. Castella està absolutament dividida. La Alianza Popular és ancestral i la gent més progressista se n'ha anat al socialisme. Jo els he vist actuar com en el cas de *Teledeum* amb valentia. Me referesc a Castella. Si entrem a València jo els he vist fer coses molt estranyes. Encara queda el tipus cultural, però no he vist que fossin una gent realment d'esquerres. El cas de Catalunya que naturalment conec més profundament, té un problema molt greu. És el del complex. Actuen amb complexos enfront de Convergència. No troben de quina manera poden ells seguir essent catalans, i al mateix ser socialistes i nacionalistes. Un «lió» terrible per a ells. Hi ha un electorat al qual s'ha menjat totalment Convergència i a la vegada en estar ells units amb el PSOE, els col·loca en un conflicte molt seriós. Ara han trobat una fórmula amb el federalisme.

A la Mar Mediterrània, bressol de la Cultura de la civilització, emergeix l'Illa de Mallorca. El seu meravellós clima i privilegiada situació fan que hi creixen formes, sensacions i experiències úniques, conegudes des de l'antiguitat.

Jaume Mesquida

VINYES I BODEGUES A PORRERES (MALLORCA) Tel. 971/647106

VENDA DIRECTA A LA BODEGA

Jo trob que és molt enginyosa, com a fórmula.

Ara diuen que estan pel federalisme. Jo crec que almenys faran retratar Convergència. Si Convergència no vol el federalisme, ja me diran què volen. Aquesta porqueria d'Estatut, aquesta mena de descafeïnat que ens varen donar. Jo no sé si el senyor Obiols és federal, però com a jugada és bona.

- *Te molesten a tu les crítiques?*

- A mi el que m'importa és l'opinió global del públic. No d'un sector minoritari. Jo em sentiria desolat si, després de fer el pallaso durant dues hores, no interessés a la gent, no li arribés. Hauria de decidir que m'haig de retirar. Pensar que l'espectador és idiota seria una excusa de mal pagador. Jo no deman mai l'opinió de la meua obra a ningú, però sent el moviment del públic. Ho not. La crítica professional és un congrés de malalts. N'hi ha quatre o cinc de bons, però la resta és pura patologia. És una gent frustrada, els qui menys saben de teatre. Però no m'interessa a mi, ni ha interessat a cap dramaturg al llarg de la història. Tots els creadors els hem despreciat vilment. Ara bé, n'hi ha que tenen una certa categoria literària, perquè al cap i a la fi és literatura.

- *Les llegeixes l'endemà de l'estrena?*

- Depèn primer de la casualitat d'aquestes coses. A Prutí, ja és la primera casualitat. Allà m'arriben amb un mes de retard. I després els actors. Amb els anys és una cosa que em rellesca. No hi ha dubte que, al principi, quan et fumen una garrota da fa la seva impressió. Però quan dus vint-i-cinc anys! No m'agrada la ingratitud, que s'afiquin amb els pressupostos, amb la política teatral... Hi ha molts crítics que se mouen per motius extrateatral.

- *Què és el millor que has après d'aquests vint-i-cinc anys?*

- El millor que he après és que no hi ha fórmula. Estam parlant de teatre seriós, perquè el teatre comercial el que fa és explotar una fórmula fins estar associats. Jo parl de teatre seriós, de gent a la qual interessa el teatre i no els calés i altres tonteries. De vegades, pensava, al principi, que arribaria un moment que trobaria una fórmula, però a mesura que passa el temps t'adones que cada vegada comences de zero, en blanc. La diferència és quan t'adones per un mil·límetre que les coses et surten un poc millor. I això fa que les obres d'«Els Joglars», les darreres, siguin millor que fa vint-i-cinc anys. ■

TRIANGLE EFERVESCENT

SOBRE LES

«ARRANCADES DE CAVALL...»

C.P.

N'hi ha més de refranys o frases fetes que fan referència als cavalls (per exemple: «cavallet quan eres jove!...»), a aquests, però, també els pega la pesta: la pesta equina.

Aquest començament no pretén embullar ningú, però sí que demana una justificació. De quan es va iniciar la publicació de «EL MIRALL» a hores d'ara han passat vuit mesos. Els primers cinc mesos va ser una revista quinzenal -que sortia a deshora-, durant l'estiu va sortir el núm. 10 (en realitat era el núm. 11, ja que havíem fet un núm. 0), i ara teniu a les mans el núm 11 (que és el que fa 12). Així, doncs, llegiu una revista que ha passat de sortir quinzenalment i irregularment a sortir mensualment. És aquí on s'escau parlar de les arrancades de cavall i les arribades d'ase.

Entre i entre hi resta una petita història de bons propòsits i de despropòsits, de petites misèries i justificacions, i, al cap i al fi, de tossuderia. Qualitat aquesta que, diuen, tenen els ases. De totes maneres, els qui feim «EL MIRALL» hem cregut convenient passar una «mica-molt» de totes les històries i fer surar la revista que és, realment, l'important. Tot i fer una feina que no ens pertoca, «EL MIRALL» sortirà a partir d'ara amb més pàgines, però, un pic cada mes. Aquest era el missatge als subscriptors i lectors emmirallats. ■

SERVEI DE LLIBRES ESTRANGERS LLIBRES DELS PAÏSOS CATALANS JOGUINES I LLIBRES INFANTILS

Carrer d'en Rubí, 5
Telèfon 71 38 21
07002 PALMA

ANDRITXOLS CAP A CUBA

Rosa Maria Calafat i Vila

Andratx va viure entre 1.850 i 1950 (com a dates indicatives) un fenòmen social, l'emigració. Produí, aquest fet, un costum tan arrelat que es convertí en un ritu. L'emigració era l'eix que estructurava la vida del poble i la vida individual.

La importància d'aquest moviment migratori ha deixat la seva empremta a la literatura, gloses, cartes glosades (mitjà de comunicació oral que un emigrant de tornada al seu poble duia per recitar al familiar corresponent).

Raons que donen les fonts orals consultades com a motius de l'inici de l'emigració. Cal partir de la base que Andratx era un poble pobre en agricultura. L'altra font d'alimentació, la pesca, no tenia una infraestructura adequada per poder explotar aquest recurs natural. Els pescadors varen esser els primers que iniciaren aquest corrent migratori. Al Port d'Andratx hi havia una fàbrica de sabó que exportava a distints països, entre ells Cuba. Varen adonar-se que en aquell país podien fer doblers, o si més no, tenir un lloc de feina.

FONTS ESCRITES

La *Historia de Andratx* del Pare Juanillo, Juan Bta. Ensenyat y Pujol, Presbítero y Cura Párroco de S'Arracó. Palma, 1919. Fa referència a aquesta emigració i com era perillosa la navegació:

«Arriesgada y peligrosa era esta última navegación a mediados del siglo XIX, que se hacía con buques de vela y necesitaban tres meses para la marcha y otros tres para la vuelta (...) En la isla de Cuba eran diezmadados por el vómito negro (...) por eso ninguna otra población de Mallorca recundó a los andragenses en esta tarea (...) Dedicándose en Cuba a los trabajos más penosos (...) por su honradez y pericia en la navegación eran con frecuencia solicitados para patronar los buques costaneros de aquella isla...»
Pàg. 132-133. Tom II.

BATABANÓ I L'HAVANA

A partir de 1.900 dos eren els corrents migratoris distints en el seu destí, els que se n'anaven cap a Batabanó, pescadors que es dedicaven a l'esponja, i els que anaven a l'Havana, els quals treballaven a fàbriques de sabó i al camp. L'Havana i Centfoc eren dos llocs agrícoles.

Ja l'any 1917 el viatge havia reduït el seu temps de durada, era d'un mes amb el següent trajecte:

Port d'Andratx, Palma, València, Màlaga, Cadis, Santa Creu, Lanzarote, Gran Canàries, Puerto Rico, Ma-

Treballadors de canya de sucre. Barraca de la zona humida.
(Arxiu Antònia Ensenyat)

Telm Ros Calafell, propietari del cafè «Centro Mallorquín» de Batamanó. Foto Estudi - Batamanó 1915. (Arxiu Antònia Ensenyat)

tances, Centfocs, Batabanó, L'Havana.

Una vegada arribats els duïen a «Triscorni», una mena de presó per a emigrats, havien de restar-hi fins que algun industrial cubà demanava mà d'obra. Era un edifici de «guano» la base del qual eren quatre pals, només hi havia una sala que servia tant per dormir com per menjar....Allí agafaven tot tipus de malalties, molts morien, és el que el Pare Juanillo diu «el vómito negro». Hi jugà un paper molt important la mítica figura d'En Tiona, home que arribà a Cuba l'any 1.900, a l'edat de vint anys. Fou un dels pocs andritxols que aconseguiren establir-se pel seu compte. Propietari d'una mena de Restaurant dit «La Marina Balear», vetllava pels andritxols, els

cercava feina i els reclamava evitant-los passar per «Triscorni».

Al llarg del temps, i com emigrar s'havia convertit en l'única font d'ingressos del poble Andritxol, fóra tan nombrosa la comunitat d'emigrats a Cuba que aconseguiren organitzar-se a nivell institucional: «La Quinta Balear», colònia que tenia hospital, Casino, botigues, Biblioteca, cinema....

Amb tot el que hem dit no ens ha de sorprendre que es volgués tenir fills i no filles, aquest eren emigrants, futur emigrants.

Andratx es convertí en un poble de dones i vells. Tot era estructurat segons un ordre matemàtic: Emigraven a Cuba per primera vegada, és a dir, es feia «La Quinta» als catorze anys. Tres o quatre anys després tor-

naven al poble per fer el Servei Militar i casar-se amb una andritxola (normalment la promesa era designada per les famílies segons els doblers que l'home hagués aconseguit a Cuba). Si hi havia sort la dona quedava embarassada i l'home podia anar-se'n cap a l'illa cubana, en cas contrari, al cap d'un temps havia de tornar a provar sort. «Les eixides es repetien fins que el matrimoni tenia dos descendents, preferentment de sexe masculí. El corrent era que un andritxol realitzàs tres eixides.

N'hi havia que tornaven ja grans, altres ja no tornaven, restaven allí vivint amb una cubana i formant una altra família. Alguns, de valents, romperen la tradició i es casaren amb una cubana i la portaren a viure a Andratx. Això succeí, normalment, entre els pescadors.

«Una vegada arribats, els duïen a Triscorni, una mena de presó per emigrats»

Homes cap allà i doblers cap aquí. Aquesta era la frase típica de les dones andritxoles, el matriarcat no era només una paraula sinó un fet. Elles eren les que distribuïen els doblers, que el seu home o fill tenia l'obligació d'enviar-los rigorosament a través de transferència bancària. Elles organitzaven l'estructura del poble, només veïen el seu marit un parell de mesos al llarg de la seva joventut. De l'home obtenien dues coses: fills i doblers. Els guanys obtinguts eren destinats a tenir una casa pròpia.

Has rebut carta i cosa?. Has rebut paperets en punta?.

Les dones normalment es feien aquestes preguntes per controlar si l'home de la veïna.. havia fet la transferència tal com pertocava. La correspondència, noves i altres esdeveniments eren patrimoni comú: «La carta glosada», «Les gloses», etc. La memòria com a substituta del paper. Els emigrats que anaven i venien feien de la seva memòria el correu inter-comunitats.

L'encapçalament i el text de

mostren el seu caràcter íntegrament oral:

«Tres cartes tenc a l'Havana
que he enviades al meu fill
i no ha estat per dir:
encomanau-me ma mare.

Recorda't qualque vegada
quan a dins sa falda et servava
i sustento et donava
i no en tenia per a mi
i ja veis es meu fill
sa paga que m'ha donada».

Contestació:

«Som en Toni Bosch Bernada
D'Andratx i no de Puigpunyent,
perquè no digui la gent,
vos envii una unça per mon pare,
una per ma mare
i una per cada germana,
i una per l'Havana
que allà no hi ha enteniment,
i vós que deis que jo no en tenc,
posau un barco expressament
i m'enviareu cap Espanya».

(Contada per Pere Joan Ensenyat).
Emigrat Andritxol.

Les gloses fetes per andritxols o les gloses que els cubans dedicaven a aquests fins fa no molts de temps eren recreades a les festes i reunions populars, matances, Sants, etc., d'aquí que els més grans ho recorden perfectament. Com a mostra en posaré dues:

Glosa cubana dedicada als andritxols, els quals tenien la fama de

fer disbauxes i agradar-los molt les cubanes:

«Ya vienen los gorrones
con las patas muy hinchadas
vienen de chingar cubanas
y de hacer los cabrones.
Eso sí que es tener cojones
tenerlos que aguantar.
Por culo nos van a dar
esos malditos patones».

(Contada per Antoni Burbaia).
Emigrat.

Gloses fetes pels andritxols.
Promesos que no es podien casar
amb l'estimada perquè no havien
duït els doblers suficients:

«Carabassa de l'Havana
que diuen que és sa millor,
jo des de Batabanó
te n'envii una taiada
No és que jo l'haja provada,
però n'he sentida olor».

(Contada per Maria Bosch)

*Viatge a través de la literatura: Andratx-
Cuba 1.850-1.950
I Premi Investigació «Baltasar Pòrcel»-
1.986.*

COLONIALS I ULTRAMARINS

LA MULTINACIONAL SOCIALISTA

ROBERT MOSQUERA

En el 92, quan els focs artificials i la fastuositat ens despertin -alabat sia el Senyor- del letarg d'aquesta interminable transició cap al redescobrimient, és possible, molt possible, que algú es recordi de Jàvea. Qui sap si aleshores més d'un empresari alemany venerarà ja la data del 87 amb un fervor embadalit, mentre Falla eixorda des d'Hèlsinki a Melilla i Cristòfol Colom aixeca perplex el cap, o si Mitterrand es disposarà, sol·lícit, a tallar les cintes emmidonades de l'autopista Madrid-Burgos-Europa. I és que en el 92 -si els teòrics de Jàvea s'hi entesten- tot Europa serà el nou nou-món, hi floriran les Escoles d'Estiu i la solidaritat haurà fet de la plus-vàlua un bell bolero per ballar tocant-se l'espall. Amb un poc de sort, hi haurà un Gran Partit que ens beneirà sense paternalismes, alhora que el sentirem debatre en congressos massius sobre la reconversió de les prostitutes daneses (potser fins i tot veurem alguna prostituta danesa) sumits, com estarem, en l'enyorança del nostre Sagunt. Sabrem, finalment, que encara que de Joseps, de Joans i d'ases, n'hi ha a totes les cases, no cal desesperar-se, perquè ells, tots plegats, són més i nos s'equivoquen tant.

És possible que el Partit Socialista Federal Europeu sigui una idea de Guerra, però ells pensen que seria una gran idea si no la fessin malbé, com de costum, els qui diuen barbaritats del federalisme. Perquè el federalisme, asseguren els teòrics a la costa d'Alacant, no és sempre tan diabòlic com podríem creure. Així tot, que no aflueixin. ■

EL PARLAMENT DE LES ILLES BALEARS

DAVANT LA NOVA LEGISLATURA

El dia 1 d'Octubre a les 17 hores s'hauran iniciat les sessions al Parlament Balear. És el començament de la seva segona legislatura. Després dels juraments de ritual, el calendari de sessions marcarà les diferents actuacions de la cambra, presidida en aquesta ocasió per Jeroni Albertí i Picornell. Tot i que no hi ha majoria absoluta, sembla que el CDS no es tornarà massa contestatari, com per posar en entredit l'entente entre Unió Mallorquina i l'Aliança Popular.

L'activitat legislativa de la cambra durant la primera legislatura es concretà en l'aprovació de 34 lleis-25 foren proposades pel Govern i la resta pels grups d'oposició-, a destacar entre aquestes, la Llei de Pressupostos Generals de la Comunitat Autònoma, la d'Ordenació del Territori, la de Normalització Lingüística, la d'Acció Social, la Llei Electoral o les destinades a la protecció de diverses àrees naturals de les Balears.

Interpel·lacions, mocions, preguntes i proposicions diverses marquen l'activitat de control i impuls que ha fet la Cambra al Govern. 80 butlletins oficials del Parlament i 85 números del diari de sessions reflecteixen aquesta activitat legislativa.

Els assumptes en tràmit a l'acabament del mandat parlamentari anterior marcaran la tònica de les sessions en aquesta primera temporada del Parlament durant l'any 1987. Cal posar esment en diversos projectes de llei que es discutiran (Dret civil de les Balears, la llei de la Funció Pública, la de camps de Golf), d'entre les proposicions de llei caldria destacar la de Consells Insulars, a més de diverses declaracions de protecció d'espais naturals, o interpel·lacions tan interessants com la que fa referència a la política viària del Govern o la liquidació dels diversos pressupostos generals. Tot plegat, una legislatura ben interessant, que vendrà marcada pel paper que pendrà el CDS, si a favor de l'oposició que fan el grup socialista (PSOE) i el grup d'esquerra nacionalista (PSM) o si, en canvi, votarà en consciència, la qual cosa vol dir votar a favor de la majoria actual de centre-dreta.

Actes Parlamentaris

ANYS 83, 84, 85, 86 i 87

ORGANS	I 86	II 86	FP 86	T.A. 86	I 87	FP 87	T 87	T 83	T 84	T 85	TOTAL LEG.
SESSIONS PLENÀRIES	6	13	17	36	17	0	17	11	27	25	116
MESA DEL PARLAMENT	14	12	28	54	21	4	25	43	64	63	249
JUNTA DE PORTAVEUS	10	10	11	31	14	0	14	14	20	32	111
DIPUTACIÓ PERMANENT	0	0	1	1	1			2	1	1	
COMISSIÓ PERMANENT D'ASSUMPTES INSTITUCIONALS I GENERALS	2	13	10	25	19	2	21	2	16	7	71
COMISSIÓ PERMANENT D'ECONOMIA, HISENDA I PRESSUPOSTS	3	18	11	32	32	0	32	12	22	42	140
COMISSIÓ PERMANENT D'ORDENACIÓ TERRITORIAL	6	4	5	15	7	0	7	4	11	12	49
COMISSIÓ PERMANENT D'ASSUMPTES SOCIALS	5	13	17	35	10	0	10	3	1	1	50
COMISSIÓ PERMANENT DE CULTURA I EDUCACIÓ	7	16	2	25	6	0	6	2	13	18	64
COMISSIÓ PERMANENT DE REGLAMENT	3	0	5	8	0	0	0	1	16	34	59
COMISSIÓ PERMANENT DE L'ESTATUT DELS DIPUTATS	0	2	1	3	0	0	0	3	4	2	12
COMISSIÓ PERMANENT DE PETICIIONS	0	2	3	5	1	0	1	3	2	0	11
COMISSIÓ NO PERMANENT D'INVESTIGACIÓ SOBRE IRREGULARITATS EN LA CONTRACTACIÓ DE PERSONAL DE LA COMUNITAT AUTÒNOMA	0	0	3	3	8			0	0	0	
COMISSIÓ TÈCNICA ADESSORA PER A LA LIQUIDACIÓ DELS PRESSUPOSTS DEL 1984 I 85	0	14	12	26	17			0	0	0	
PONÈNCIA ESPECIAL DELS CONSELLS INSULARS	1	6	9	16	12	0	12	0	0	6	34

I = Primer Període
II = Segon Període
FP = Fora de Període
T = Total any 1986

EL «SÍRCULO» D'ABANS

C.P.

Hi anaven els «senyorots». Tots. Els qui ho eren, els qui ho aparentaven, els de tota la vida i els d'ara mateix. També qualche botifarra. Era el mirall d'una societat provinciana que volia mantenir, a quantrecorrent, el temps de les «seves» vaques grasses. Era «et sírculo».

Un premi que tocà jugant a la loteria, possibilità bastir l'edifici actual damunt una part del solar que havia estat convent dels frares dominics. Allà durant un temps hi succeïen -com conta Llorenç Villalonga a alguna de les seves novel·les- els aconeximents socials d'importància (Dona Obdúlia de Montcada podia menysprear a quasi tothom, des del «no-ningú» pretenció fins al noble de segona). Tot i que se'n fotia, don Llorenç era un habitual del CÍRCULO MALLORQUÍN).

Abans de la seva quasi desaparició -el canvi social convertí el lloc en una peça obsoleta- les «senyoretas» de bona casa i altres de no tan bona, s'hi posaven de llarg i hi havia ball i sarau (no era un «sarau per llarg», sinó un sarau controlat com pertany a gent de categoria). Els vestits llargs i els smokings -que solien ser del pare o del germà gran o llogats- lluien dins la nit. Una nit que començava a ser la «night» de cada noche es fiesta en Mallorca. La nit dels forasters immigrants, de l'especulació del litoral mallorquí, del turisme que tot el que toca ho transforma en or... La nit de la transició a una nova societat que, al principi no, però després sí, passava moltíssim de les cerimònies bufes del CÍRCULO.

Poc a poc, ja no s'hi feien conferències (en Cristóbal Serra no els tornarà a «épater»), ni concerts, ni el restaurant es mantenia, ni la important biblioteca -molt depredada-funcionava, etc. etc. Únicament quatre botifarres i un senyor, o quatre senyors i un botifarra, es feien servir un café davall els suportals del pòrtic dels carrer general Goded (aquell general que es sublevà a Mallorca i l'afusellaren a Barcelona) que ara es diu carrer del Palau Reial.

Bé, idò, aquí on passava tot això ara hi ha la seu del Parlament de les Illes Balears. L'organ legislatiu i de control del Govern de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears. Cada pic que ho pens, no puc sinó recordar-me d'una anècdota que em contaren i fer-ne un paral·lelisme curiós. L'«Olimpia» fou una de les primeres sales de festes que hi hagué a Palma, amb posterioritat, al mateix lloc hi posaren una església: la de l'Encarnació. La gent -sempre tan maliciosa- comentava que hagueren de «desempecatar» el lloc, es suposava que ple dels pecats habituals d'un càbaret, per a transformar-lo en lloc sagrat. Quina casta de «desempecament» o «fumigació» degueren fer al «Sírculo» d'abans per a transformar-lo en lloc de contuberni polític? ■

Lleis

ANY 1986				ANY 1987			
NUM.	TÍTOL	BOCAIB	A	NUM.	TÍTOL	BOCAIB	A
1.86	Llei de Frances. (*)	7.86	1	1.87	Llei de Sindicatura de Comptes de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears. (*)	27.87	1
2.86	Llei de Crèdit Extraordinari per a la transferència de Capital a la Universitat de les Illes Balears. (*)	8.86	1	2.87	Llei de Crèdit Extraordinari per a la despesa de les Eleccions al Parlament de les Illes Balears. (*)	38.87	1
3.86	Llei de Normalització Lingüística. (*)	10.86	1	3.87	Llei de Mesures de Foment del Patrimoni Històric de les Illes Balears. (*)	20.87	3
4.86	Llei de Declaració de s'Àrea d'Es Grau com a Àrea Natural d'Especial Interès. (*)	15.86	3	4.87	Llei de Suplement de Crèdit per a la Transferència de capital a la Universitat de les Illes Balears. (*)	41.87	1
5.86	Llei de Pressuposts Generals de la C.A. per al 1986. (*)	19.86	1	5.87	Llei de Modificació de determinats conceptes de l'annex de la Llei de Taxes. 7.86 (*)	40.87	1
6.86	Llei de Modificació Parcial de la Llei 2.85 de 28 de març, del Consell de la Joventut. (*)	19.86	1	6.87	Llei de Pressuposts Generals de la C.A. per al 1987.	31.87	1
7.86	Llei de Taxes de la C.A. (*)	20.86	1		Llei d'Acció Social de la C.A.I.B.	45.87	1
8.86	Llei Electoral de la C.A. (*)	39.86	3		Llei d'Ordenació Territorial		
		40.86			Llei de Crèdit Extraordinari per a dotar la Secció Cultura de Comptes de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears.		
		20.86					
	(*) BOE num. 138 de 10.6.86				(*) BOE num. 88 de 13.4.87		
	(*) BOE num. 127 de 28.5.86						
	(*) BOE num. 169 de 16.7.86						
	(*) BOE num. 180 de 29.7.86						
	(*) BOE num. 210 de 2.9.86						
	(*) BOE num. 29 de 3.2.87						
	(*) BOE num. 30 de 4.2.87						

Assumpptes en tramit a l'acabament del mandat parlamentari

PROJECTES DE LLEI

- Dret Civil de Balears.
- Funció Pública de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears.
- Camps de Golf.
- Edificis i Instal·lacions fora d'ordenació.

PROPOSICIONS DE LLEI

- Declaració de Sa Canova d'Artà com a Àrea Natural d'Especial Interès. (Grups Parlamentaris Socialista i Esquerra Nacionalista (PSM)).
- Declaració de s'Estant d'Es Peix de Formentor com a Àrea Natural d'Especial Interès. (Grup Parlamentari Socialista).
- Declaració de Cala Mondragó com a Àrea Natural d'Especial Interès. (Grups Parlamentaris Socialista i Esquerra Nacionalista (PSM)).
- Declaració de l'Arxipèlag de Cabrera i aigües adjacents com a Parc Marítim-Terrestre. (Grup Parlamentari Esquerra Nacionalista (PSM)).
- Consells Insulars. (Grups Parlamentaris Popular, Socialista, Regionalista de les Illes i Mixt).

PROPOSICIONS NO DE LLEI

- Publicació i remissió del Butlletí Oficial de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears. (COMISSIO D'ASSUMPTESS INSTITUCIONALS i GENERALS).
- (Grup Parlamentari Socialista).

INTERPELLACIONS

- Política viària: autopistes i carreteres. (Grup Parlamentari Esquerra Nacionalista (PSM)).

- Pla de Desenvolupament Regional. (COMISSIO D'ECONOMIA, HISENDA i PRESSUPOSTS).
- Liquidació Pressuposts Generals de la C.A. per al 1985.

L'EDIFICI DEL PARLAMENT

Miquel Ferrà i Martorell

Segons el plànol de Palma d'Antoni Garau, prevere i matemàtic, datat d'any 1644, en el trast que avui ocupa l'edifici del Parlament, hi havia aleshores, el Convent de Sant Domènec, gran immoble, aferrat a l'església gòtica del mateix nom, que presentava un conjunt de claustres i torres on no s'havia escatimat l'ornamentació oïval o el detall renaixentista, essent aquella una mena de fortalesa de la qual no ha restat més relíquia que el marc d'una ben treballada finestra del segle XVI dedicada a la memòria de l'Emperador Carles I d'Espanya i V d'Alemanya, aquell qui visità Mallorca enmig del clamor popular. Avui, el Parlament, ocupa l'artístic edifici del que fou «Círculo Mallorquín», mena de casal-casino i societat recreativa com les que es posaren de moda al llarg de l'època noucentista des de Biarritz a Montecarlo i des de Sant Sebastià a Cadis. La façana posterior, que dona al carrer Reial, forma part d'un conjunt històric-artístic conegut popularment pels «pòrticos», per les grans arcades i gruixades pilastres que conformen un agradable i ombriu passeig, cobert, a trams enlairat sobre el carrer. El «Círculo Mallorquín» és, segurament, el darrer monument d'importància en el modernisme de Ciutat, valuosa mostra d'aquell *Art Nouveau* que nascut a París, arrelà a Barcelona i d'allà es projectà sobre Mallorca, especialment a Palma i a Sóller. I de Catalunya era l'arquitecte que en féu

ELLS TENEN LA PARAULA

EBERHARD GROSSKE

A molts de llocs de l'Estat, els resultats del 10 de juny s'han caracteritzat per una diversificació del vot que ha afavorit, fonamentalment, el CDS, la *Izquierda Unida* i diverses opcions de caire nacionalista.

A Mallorca, en canvi, la lectura dels resultats apunta més clarament cap a una simple dretanització de l'espectre polític i una aturada o retrocés de totes les opcions d'esquerreres.

Davant aquesta situació, n'hi haurà més d'un que pensarà que la solució és tancar files entorn del PSOE i intentar resistir a qualsevol preu les tendències conservadores de l'electorat. Però, per als qui som conscients de les limitacions del PSOE, per als qui consideram que renunciar a la consolidació d'una esquerra real significa hipotecar per a sempre un futur d'autèntiques transformacions, aquesta no pot ser, òbviament, una alternativa vàlida.

Caldrà, doncs, redoblar els nostres esforços allà on la societat és més viva i, potencialment, més transformadora; caldrà redoblar els nostres esforços al moviment sindical i veïnal, a les organitzacions ecologistes, culturals i d'altres tipus. Caldrà, en definitiva, sembrar cultura i organització d'esquerreres si volem recollir un vot d'esquerreres conscient i consolidat.

No obstant això, una mínima anàlisi dels resultats de les tres o quatre darreres eleccions demostra ben a les clares que això pot no ser suficient a curt termini.

La divisió entre el PSM i l'Esquerra Unida no té efectes únicament quantitatius en la divisió del vot (pensem en els dos regidors d'esquerreres que s'han perdut a Palma per culpa d'aquesta divisió); suposa, també, un important crull sociològic entre sectors molt definits de les classes populars mallorquines: entre les barriades obreres de Palma i els nuclis progressistes dels pobles, entre el moviment sindical i veïnal i els sectors més vinculats al món de l'ensenyament i la cultura.

Aquesta divisió és una autèntica tragèdia per a la consolidació d'una força important a l'esquerra del PSOE i ni els timidíssims avenços d'EU (i del PCIB) des del 1982 ni els retrocessos del PSM des del 1979 semblen presagiar que aquesta situació pugui superar-se en solitari, ni a curt ni a mitjà termini, per qualsevol de les dues parts.

L'Entesa de l'Esquerra de Menorca, amb un 14 o 15 per cent del vot consolidat, sembla marcar un camí prou clar d'avenç qualitatiu de l'esquerra. Esquerra Unida, des de la seva mateixa constitució, té prou clar aquest tema i així ho ha expressat en nombroses propostes de pacte al llarg del darrer any. Ara són uns altres els qui tenen la paraula. ■

els plànols a l'any 1913. Es tractava de Miquel MADO-RELL I RIUS, si bé les obres anaren a càrrec de l'arquitecte Sureda. És una obra eclèctica, amb elements pseudo-egipcis i renaixentistes, però amb una bellesa de proporcions que conjumina perfectament tan distants motius d'ornamentació. La façana de la Costa de Conquistador és, sens dubte, la més impressionant i sumptuosa, ja que és de triple planta on no manquen les ben mesurades trames de garlandes, acanaladures, jocs de gràcils columnetes, balcons de pètries curvatures, a més de formes romboïdes i creuades d'inspiració gòtica o finestres col·lonelles d'arc rebaixat. En el primer pis, els finestrals de motlures d'angle neoclàssic alternen amb les columnes orientals de les altres dues plantes, de manera que el conjunt desperta una certa evocació per aquella monumentalitat de gust islàmic que forma part de la nostra història.

El balcó central de les senyeres, sobre la porta principal, amb corbes de flagell sobre l'entrada que voregen les ja descrites columnetes, està coronat pel magnífic frontó, just damunt un beldever de triple finestral, de forma semicircular sobre una estructura de cornisa escalonada, amb decoració de grans fulles d'acant, per tal de no obli-

dar el classicisme mediterrani, i on es pot veure l'escut en relleu de Mallorca guardat per dues figures vegetals, dracòniques, tot un símbol de la nostra història més benivolguda i alhora de la nostra llegenda més tradicional. Completaran les imatges d'aquest joc de pedra, les rodes solars, les columnes aparellades i els medallons de rosella.

Dintre de l'edifici, entre espaioses sales que decorà el gran artista Ricard Ankermann, caldria parlar de l'escala monumental, amb els seus marbres, mòduls de pedra i ferro forjats o pilastres antropomorfs que no ens poden deixar de transmetre des de la seva ironia de belles dones gregues condemnades a la immobilitat de sostenir el sostre de la gran peça, avui Sala de Juntes, de tot quan han hagut de suportar impassiblement, més enllà de l'esforç físic en aparença, en aquests 73 anys d'història local: Des de les confidències intrascendents i frívols de les dames que assistien al Ball Anual del Casino a les inacabables discussions i debats d'avui per part dels homes que fan la llei a cops de paper i saliva. ■

DE CAP A CAP D'ANY

JULIOL-AGOST-SETEMBRE-OCTUBRE

Andreu Ramis / Antoni Ginard

NOTA PRÈVIA

És evident que publicar els mesos d'un calendari amb retard és fruita fora temps, però, degut a la conjuntura de la revista, per completar tot l'any, no hi ha més remei que agrupar-los.

JULIOL

Aquest mes la calor ja empeny fort ferm. Amb raó diuen que la monja (Santa Margalida, 20 de juliol) l'encén i el frare (Sant Bernat, 20 d'agost) l'apaga.

Quant als arbres, les saons, si s'escau la raresa de ploure, són bones per als ullastres i altres arbres de bosc i garriga; també per a les figueres de moro, garrofers i tarongers. Però, en contra, són dolentes per als ametllers i les figueres. Al llarg d'aquest mes, es poden fer emplets d'escutetals ametllers.

Durant aquest mes és la plena de les figues flors. Podeu armar-vos d'escala, paner i ganxo, i posar-vos a fer acops i treure els canyissos al sol.

Igualment, a principis de mes és la plena dels albercocs tardans, dels quals també poden fer un bon sequer i així poder menjar orellanes a l'hivern.

Entrats en fruites, el juliol és el mes de tota casta de prunes i peres. Per Sant Jaume es cullen prunes de frare llarg i també pomes. També és el temps de les cireres. Els més primerencs, devers Sant Jaume també espolcen les primeres ametlles (d'un parell de castes molt determinades i poques). I recordau que per Santa Margalida (dia 20), garrova tenyida.

Les rares saons d'aquest més són dolentes per a les vinyes. A més, hom diu que per al creixent és bo

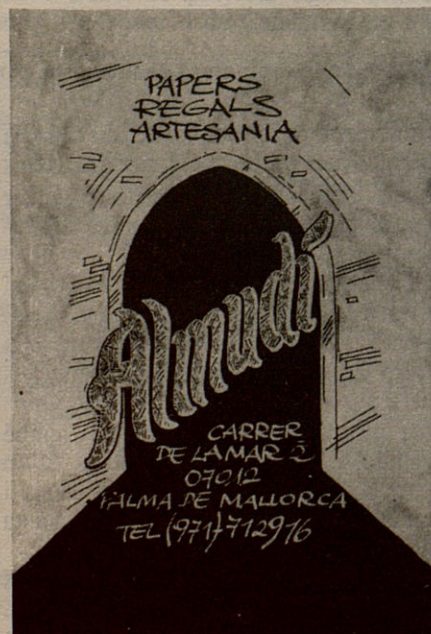

tapar els ceps perquè el sol no els cremi. En general, sembla que el juliol pot anar malament a la vinya. No de bades es diu: *Vols veure ton dol? vés a veure la vinya dins el juliol*. Podria ser bo recordar-se de continuar ensofrant-la i sulfatant-la. Per altra part, per als qui a casa vostra teniu parrral aniria bé que vos cuidasseu de la parrra si voleu menjar raïm casolà.

Si no s'acabà de segar el mes passat, a principis de juliol es fan les acaballes de la sega, sobretot de blat. S'ha de tenir present que és millor segar-lo durant el minvant, perquè diuen que es conserva millor. Una vegada enllestida la sega i fetes les garbes, la tasca és la de garbejar. Recordarem la dita que *qui no no pot segar, espigola*; una feina feta eminenment per les dones i els al·lots.

A les terres de gra, continua essent el temps de batre i ventar el gra a l'era. Pel que pugui esser, convé començar la batuda amb lluna vella. Seguidament, segons l'anyada, s'han d'omplir de gra els urons i les sitges i fer els pallers o omplir els sostres.

Tradicionalment, els pallers tenien un capell de ventim de faves, perquè si plovia no s'amarava la palla. Si plou fort es pot tudar la palla i tota l'anyada cerealícola, amb totes les males conseqüències que podria tenir per al bestiar.

En general, durant aquest mes s'acaba la sega i la batuda, la qual cosa sempre ha estat una bona excusa per armar un poc de sarau i de gresca. Com moltes de les tasques del camp, en acabar de segar i batre es feien festes i més d'una sonada de corn.

El mes passat advertírem que el sementer de faves s'havia de buidar com més prest millor per tal de fer guaret dins el juny. Durant aquest mes convé recordar que si hi ha saó i fan guaret damunt el rostoll de faves, l'any que ve sol haver-hi una mala anyada.

Els hortelans, durant el quart creixent, poden el planter de col·fiori, i sembrar lletugues, endívies, cols i cebes. També és bon temps per femar la terra i convé regar-la de tant en tant. Ningú no s'oblidarà de collir melons i síndries, cogombres, mongetes tendres, albergínies, espinacs i pebres i tomàtiques novelles, que seran ben bones per fer trempó. També s'han de treure les patates sembrades a final de febrer i durant el març.

Quant als animals, donau un bon tracte i ompliu la grípi del abstiar gros, que durant aquest mes fa l'espès amb la batuda. Les aigües són les més indicades per fer una bona batuda; hi ha la dita que *pel juliol, les egües a l'era i els bous en el sol*. Tret d'això, és un mes calorós i poc adient per gran part dels animals: els porcells que neixen aquest mes solen esser xerecs i els anomenen porcells juriolers; els polls van cop-piu i ala baixa, per això es diu que *poll de juliol sempre dur dol*.

Com haureu pogut observar, tot el mes passat (i fins i tot a finals de maig, si fa calor), durant el juliol i fins devers Sant Miquel, el bestiar de llana sesta, és a dir, es passa les hores de sol a l'ombra i guardat de les mosques dins els sestadors i el treuen a pasturar durant la nit, a la fresca.

És bon temps per caçar perdius a la cameta, encalcant-les quan el sol pica; sols fan una volada i quan acaben l'alè s'assolen en terra. El dia 12 comença el període de permís per caçar conills. Diuen també que les saons són bones per a les abelles.

Els mesos de juliol i agost floreixen

sols coronats, clavellers de moro, roses místiques, dàlies, gla-diols, brillants, etc.

El dia 8 és Santa Elisabet, Reina de Portugal; el dia 10, Sant Cristòfol. Arriben les primeres festes d'estiu. El dia 16 és la Mare de Déu del Carme i el dia 20 Santa Margalida, citada al principi. El dia 22 és Santa Magdalena i el dia 25 Sant Jaume, patró de molts de pobles, com Binisalem, Santanyí, Alcúdia i Algaida, amb el ball dels Cossiers. L'endemà és Santa Anna. El dia 28 Santa Catalina Tomàs i el dia 30 Sant Abdó i Sant Senen, patrons d'Inca.

AGOST

Amb aquesta calor, gairebé tot hom ha acabat de segar i de batre, però ara es presenta una altra tasca a la qual és necessari aferrar-se: la collita d'ametlles.

Amb un temps més sec que un os, va bé si plou, les saons, si en fa, són bones per als garrovers, les mates, les figueres de cristià i les figueres de moro. Durant aquest mes és la plena de les figues agostenques, l'esplet principal de figues: *per Sant Llorenç figues a querns*. I si voleu menjar figues tardanes aviat, anau a la figuera, untau amb oli el cul dels figons el dia de la Mare de Deu i en vuit dies seran madures.

Segueix la collita de prunes, peres i pomes. Per Sant Bartomeu (24 d'agost) l'oliva que cau ja té oli, per això el bestiar ja no pastura dins els olivars. Bon temps per eixermar i entrecavar les soques de les oliveres.

Si plou abans de dia 15 pot ser

malsà (aigua d'agost posa corc per tot), però una saó entre la Mare de Déu morta (15 d'agost) i la Mare de Déu dels missatges (8 de setembre) va bé per al bestiar, per fer guaret i sembrar farratge, així com per a les vinyes, sobretot si un cop ha fet la saó el temps s'estira i fa bon sol. Durant la lluna vella és bon temps per esmotxarpins.

Quant a la vinya, malgrat que comença a haver-hi raïms, haurem d'esperar el mes que ve per iniciar la vermada. Encara n'hi ha que ensofren. També és bon temps per fer empelts d'escutet.

A les terres de secà, a mitjan agost es feia la festa de les mesures, amb motiu de la mesura del blat i la partició d'aquest entre el propietari i l'amtger; era el moment de reunir una bona dot per casar els fills.

És hora de començar a llaurar i preparar el guaret per a l'any que ve. Si llaurau el dia de Sant Joan Degollat (dia 29) no naixerà vinagrillo. De totes maneres, teniu en compte que hi ha pagesos que diuen que durant l'agost no convé fer guaret perquè la terra cova.

A la primeria del mes era el moment d'arrebassar i segar el cànym: per Sant Salvador el cànym segador.

Es poden sembrar bledes, cols, colfloris, pastanagues, remolatxa, raves, mongetes i farratges. Per Sant Bernat (dia 20) és un bon moment per fer saó per a la sembra de les patates. Si es sembren els pèsols per la Mare de Déu d'Agost els gorrons no els piquen; si en voleu sembrar dels d'oli el millor dia és el dia de Santa Rosa. Es pot fer el planter de ceba (si la sembrau el dia de la Mare de Déu dels Angels per Sant Miquel serà madura) i collir hortalisses com mongetes tendres de tota casta, albergínies, mongetes seques, cogombres, espinacs de regui, apis, tomàtigs, pebres, melons i síndries...

Aquest mes ja tanquen dins la soll els porcs per engreixar. Al galliner, gallina agostina, ponedora fina. Les perdius novelles pinten i muden les plomes i comença el temps per a la caça amb reclam. El dia 15 s'obre la mitja veda per als conills, guàtle-

res, tòrteres, tudons... Les abelles van a la flor d'esparaguera, que fa una olor fina que se sent a la sortida i posta del sol. Els mesos d'agost i setembre són els bons per caçar ericons.

El temps pot començar a anar tocat de l'ala. Els dies d'agost que fa boira, els mateixos dies d'abril de l'any que ve sol ploure. Si fa qualche tamborinada podeu sortir a cercar caragols. Si plou per l'agost hi ha esclatsangs dins l'octubre.

El dia 2 és la festa de la Mare de Déu dels Angels, patrona de Pollença; el dia 6, Sant Salvador, patró d'Artà. El dia 15, la Mare de Déu d'Agost, altrament dita de les alfabugues i la Mare de Déu Morta. L'endemà, Sant Roc, patró d'Alaró i Porreres, i el dia 20 Sant Bernat, festa al Secar de la Real; el 24, Sant Bartomeu, patró de Montuiri i quatre dies més tard Sant Agustí, patró de Felanitx. El darrer dia del mes és la festa de Sant Ramon Nonat, a qui s'ha d'invocar perquè surti tan dolç com ha entrat.

SETEMBRE

Aquest mes sobretot cullen les garroves i, els més endarrerits, acaben de collir les ametlles. Podeu comprovar que no tan sols és collir-les, llavors ve el pelar-les, assolellar-les i encetar-les i triar-les si s'ha de fer el bessó.

Es poden exsecallar els ametllers i les figueres que ja han fet l'esplet. Són uns bons dies per empeltar garrovers. Dins l'olivar es pot aprofitar per continuar eixemant i cavant

soques. Cap a finals de mes podeu començar a cercar bones collidores d'oliva i armar-vos de paners i canastros.

Les fruites collidores són les figues tardanes (hi ha la plena del sequer de les figues), prunes, peres, pomes i figues de moro.

Tanmateix, la vinya i el raïm és el gran protagonista de la mesada amb les tasques de la vermada. Si no sabeu quin dia heu de començar a vermar, Sant Mateu pot esser una bona fita. Convé començar-la en quart creixent.

A les terres de secà convé llaurar i preparar el guaret. A les hores de lleguda també es pot aprofitar per treure fems i deixar-los a caramulls pel sementer. Els mateixos dies es pot iniciar la sembra de civada, ordi, i faves primerenques.

A l'hort es pot sembrar farratge, favó, alfals de primavera i xitxeros primerencs, i transplantar lletugues i carxofes. Si per Sant Miquel mudau les cebes borrarres seran bones per sofregir els darrers dies. La llavor de cebes de pom s'ha de sembrar per la Mare de Déu de Setembre i més endavant. Igual que el mes d'agost, collireu mongetes tendres de tota casta, albergínies, mongetes seques, cogombres, cols, borraçons i colfloris, espinacs de regui, apis, tomàtigs i pebres.

Per haver-hi menjar per als animals, convé que plogui entre les dues mares de Déu (entre la d'agost i la de setembre), però si plou pels Sants Metges de Pina sol esser mal any per a les pastures. Aquest mes ja podem patir qualche tronada amb vergues de llamp, però les saons són bones per a la pastura del bestiar. Convé no oblidar-se d'esmorcar les ovelles per Sant Miquel. Si teniu els porcs a lloure, vos poden estalviar la feina d'aplegar les figues.

El primer diumenge d'aquest mes és la festa de la Mare de Déu de Consolació. El dia 8, la Mare de Déu de Setembre, és el dia assenyalat per llogar missatges nous o baratar els vells si no fan la vostra mesura. El dia 21, amb Sant Mateu ens arriba la tardor, i una setmana més tard, el dia 27, els Sants Metges de Pina: Sant Cosme i Sant Damià. Per Sant Mi-

quel (dia 29) entren nous amos, majorals i amitgers a les possessions. L'endemà, Sant Jeroni ens tanca la mesada.

OCTUBRE

Dins el primer mes de la tardor, cauen les fulles dels arbres i va bé que plogui. És un bon moment per cuidar-se dels arbres que ja han fet l'esplet; convé exsecallar-los i netejar-los. Durant aquest dies també es poden sembrar arbres fruiters com el cirerer, la perera, la pomera i les figueres.

Durant la primera quinzena acaba la collita de les garroves. Pel que fa als fruiters, encara és la plena de figues tardanes; maduren les magranes (dolces i agres, aubars i mollars), sobretot devers Sant Francesc (dia 4). Cap a mitjan mes es cullen les anous, els codonys i les nesples: Per Sant Lluç, nesples apelluc. Encara es cullen algunes peres i pomes, a més d'alguns melons tardans i raïm moscatell.

A la muntanya, a més de collir aglans i d'eixeramar, s'acaben els preparatius per a la collita de l'oliva.

A les terres de secà, les saons d'octubre ajuden molt; és el moment de sembrar civada, ordi, faves (el dia de Sant Francesc és un bon dia per començar), guixes i xítxeros. També és temps de llaurar i femar la terra.

A l'hort es pot sembrar alfalç i farratge; transplantar cols i endívies; i fer el planter de cebes i cols. Hom diu que si se sembra el julivert el dia de les Llagues de Sant Francesc no espiga el primer any.

Com en els dos mesos anteriors, es continuen collint mongetes, albergínies, tomàtigs tardanes, cogombres, espinacs, apis i pebres vermells bons per torrar. S'hi afegeixen les cols de Brusel·les, les cols lombardes, les cols de cabdell, les bledaraves, les endívies i l'arrel d'api. Convé que ja tenguem fets els enfilois de pebres assecats per fer pebre molt, i no haver-lo de comprar per a les matances.

D'ençà les darreries de setembre i durant aquest mes es poden sembrar ulls de geranis, cabeces de frasèdies, jacints, i d'altres ramallers de cabeça; el dia de Santa Teresa (dia 15) se sembren francesilles.

Amb les saons, el bestiar té menjar. En aquest mes arriben els aucellets migradors que vénen a passar l'hivern. A final de mes ja es poden caçar cegues, sordalls, guàtleres, tords, estornells, fuells, juies, titines negres...

Si plou, dins pinars i garrigues hi ha esclatasangs i pel conró gírgoles. En aquest mes també s'inicia la collita del safrà.

El dia 4 és Sant Francesc d'Assís. Es diu que el núvol anomenat el Cordó de Sant Francesc és dolent per als mariners, fa que hi hagi una gran maror a la mar i perill que les barques vagin a fons. El dia 12 és la Mare de Déu del Pilar, el dia 15 Santa Teresa i el dia 18 Sant Lluç. Per les Verges (dia 21), si no vos conviden a menjar bunyols, podeu anar a captar magranes i penjois. ■

TOT O RES

ESTÈTICA / HISTÒRIA DE LA MODERNOR

BIEL MESQUIDA

Escriuré descaradament *ad hominem* com quasi sempre faig, encara que de vegades procuri maquillar-ho amb tècniques retòriques de tota la vida. Sí, de tota la vida són les coses i els noms que m'agraden, que me donen la revinglada elèctrica per l'espinada, que em fan sentir a gust, *me fan gust*. Fer gust, deia un benigne savi, que no anomenaré perquè pas de citar les autoritats (i perquè crec que només un mateix es pot autoritzar), és un privilegi de les novetats, de les fetes, els noms o les coses invistes, inoïdes, intocades, insentides...

Estic totalment d'acord amb aquesta afirmació. I, per a mi, el nou es pot presentar com un poema japonès traduït per Marià Manent, com un jeroglífic egipci reproduït a la revista «National Geographic», com un quadre de Watteau vist a una antològica del Grand Palais, com un article descriptiu del virus H-L II llegit a «Nature» o com la darrera narració de Raymond Carver publicada a «VanityFair».

On vull anar a parar? Senzillament a la sopa d'all. L'altre nit a un bar de Gomila («Mínims») una amiga meva m'atacava amb paraules planeres que volien dir, més o manco, això: Et trob molt poc *up to date*, has perdut aquell perfum de modernor que era la teva atmosfera, les teves aigües jurisdiccionals. D'una revinglada li vaig contestar aquesta paradoxa: Ara que comença la meva vellesa no m'havia sentit mai tan contemporani, tan extraordinàriament amarat de modernors. Abans, potser, els meus maquillatges culturals eren més escandalosos, més epidèrmics, més tendres. Ara que llegesc i estudi en profunditat la vida i obra de Ramon Llull em sent post-punk, post-mediocre, post-clàssic-nou... La modernor viva és la recerca, la curiositat: aquesta és la meva professió. I em vaig perdre cap els forats negres. ■

RECULL: D'AQUÍ I DEL MÓN

Miquel Company / Miquel Grimalt

D'AQUÍ: DE LES ILLES

- L'estació més calorosa i calenta de l'any s'ha comportat com correspon a la seva fama.

- Dos fets a destacar com a significatius són:

- Les pluges de finals de juliol que foren més intenses del que sol passar a la setena mesada. Se'n ressentiran especialment les estadístiques climatològiques. Les gràfiques i repartiments percentuals s'hauran de repassar perquè dos juliols (el d'enguany i el d'antany) molt plouers han modificat significativament la imatge d'un juliol totalment sec.

- El càlid setembre, durant bona part del qual un anticicló anormalment campava sobre la Mediterrània Occidental. Nosaltres, n'hem patit les conseqüències, amb temperatures que al migdia s'enfilaven fins més enllà dels 32°C i a la nit no baixaven dels 20°C amb boirades (quasi hivernenques) al Pla. Molts de mallorquins, especialment els pagesos i els d'EMAYA pateixen una síndrome d'abstinència de pluja.

- Potser ajudada pel que fins ara hem dit, la temporada turística s'ha mostrat particularment esponerosa, sobretot pel que fa a la quantitat i no tant a la qualitat dels visitants que hem rebut.

- Les platges han estat plenes, mentre els comerços turístics no han aconseguit buidar les prestatgeries i omplir el calaix.

- Aprofitant la conjuntura, les autoritats autonòmiques han recreat la imatge d'un miracle turístic mallorquí, de renda per càpita elevada (tot i que en Miquel Alenyar matisà aquesta afirmació a partir d'un més baix índex de consum interior).

- Qui també fa turisme és el President Canyellas, qui, emulant Fra Ginebró Serra anà a Califòrnia, amb motiu del viatge papal.

- No creim que els pogués vendre gaire sabates ni mostrar-los com sembrar ametllers (habilitats que si exercí Fra Serra), com no fos que amb la seva oratòria convincent els ginyàs a instal·lar un segon SYLICON VALLEY a s'Alqueriade Bunyola.

- Tan forta és la popularitat de Mallorca i els seus caprectors més enllà de l'Atlàntic que el batle de Carmel, Clint Eastwood, volgué conèixer personalment la màxima autoritat de les nostres illes (encara que el confongués amb un marajà indostànic).

- Enguany, tres fonts tradicionals d'ingressos a la nostra pagesia travessen una mala temporada, degut als baixos preus existents als mercats. L'ametlla, la garrova i la tàpera en són les víctimes, i en conseqüència els agricultors illencs. A més, hi ha hagut poca producció de garrova; l'anyada de tàperes ha romàs quasi tota a la planta i per afegit el conseller d'Agricultura Pere Morey ha anunciat reformes dràstiques amb una reestructuració de l'agro illenc, fins i tot se'l sentí parlar de SOCIALITZACIÓ(...).

DE FORA: DE L'ESTAT

- De les tres nacionalitats històriques, únicament Catalunya reforça la consolidació del govern Pujol. A Galícia s'ha donat una altra degradant escena de la mala classe política existent a l'estat i de la mala gestió dels organismes públics. El revanxisme polític tan patent a l'època franquista ha tornat a escena.

- La complicada situació política d'Euskadi, que a vegades sembla distar més enllà de l'Atlàntic, és l'objectiu principal del govern González. Mentre que distints membres del gabinet volen seguir amb les negociacions per a la pacificació d'Euskadi, d'altres poders fàctics dissenteixen de la mesura. De totes maneres, les afirmacions de Garai-koetxea, en aquest sentit, i la forta consolidació d'Herri Batasuna obliguen que el procés de diàleg-negociació sigui l'objectiu prioritari de les forces nacionalistes basques. Tot el que sia prescindir d'aquestes forces conduirà a una radicalització del mal anomenat «problema basc». No obstant la situació, és evident que el govern González no vol afluir davant les reivindicacions de l'alternativa KAS.

- Una altra qüestió d'ordre polític que ha tocat amb les directrius que manen un estat centralista és la proposta federalista dels socialistes catalans. És evident que la situació existent a Catalunya obliga a plantejaments quasi bé de revisió de la Constitució. Els socialistes catalans veient que el projecte de CiU va per llarg i que l'estructuració comarcal inclou la revisió de l'àrea metropolitana, amb la qual cosa el poder del govern socialista de l'ajuntament de Barcelona es veuria minvat, ha cregut convenient plantejar una proposta federalista que pugui fer ombra a la proposta nacionalista del govern de CiU.

- 12 d'octubre: *fiesta nacional*. Un corresponsal estranger de visita per l'Estat, afirmava no fa gaire que Espanya era un dels pocs estats en el món que practicava la *fiesta de la raza*. I això que encara falten cinc anys per l'exposició de 1992 de Sevilla.

DE FORA: INTERNACIONAL

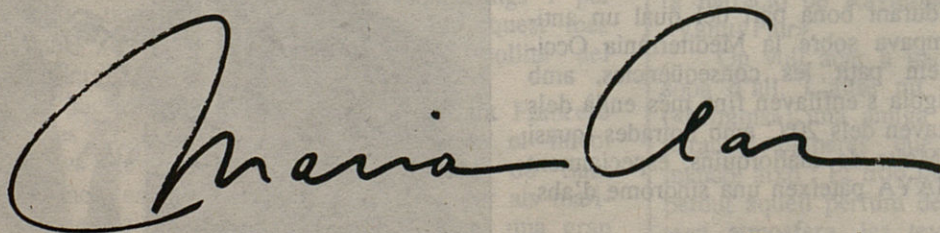
1- Un personatge habitual d'aquestes pàgines, el Papa Joan Pau II ha fet una de les seves habituals eixides (ara als EUA), on ha pronunciat discursos amb continguts habituals a l'estat nordamericà. Les drogues, el divorci, la qüestió dels homosexuals, etc., són referències obligatòries dels seus sermons. No és d'estranyar que totes aquestes al·lusions al sexe, drogues, etc., siguin un dels objectius principals del gabinet Reagan en moderar la moral dels seus conciutadans.

- No tan habitual fou la intervenció en què reconegué el dret dels palestins a tenir un estat propi.

- Aquest estiu no tan sols a Pollença o al País Valencià hi hagut combat de moros i cristians.

- Sembla que al Golf Pèrsic ja hi ha desfilades de comparses ben ormejades que d'un moment a l'altre amollarancoets, gralla i míssils. Fins i tot s'ha vist que els EUA i l'URSS intenten, darrera la garba, dissuadir els fanàtics que lluiten per no se sap bé què.

- Tot i que el líder soviètic ha estat quasi bé 50 dies sense aparèixer en públic, les negociacions de desarme continuen. Mentre que els grans mitjans de comunicació es fan ressò que els aliats de l'OTAN estan desemparats a la vella Europa, el cowboy de Califòrnia es reserva l'IDE (Guerra de les Galàxies) per mantenir la seva supremacia bel·lística sobre els soviètics. Al final, l'únic que ens manté amb un cert optimisme és que algun dia puguem viure sense haver-nos de manifestar per rebutjar un altre cop la carrera armamentística. ■

Boutique

C/. Impremta, n.º 1 (Pas d'en Quint)
Tel. (971) 72 40 98 - 07001 Palma de Mallorca

SOBRE EL POEMA

V D'ONZE NADALS I UN CAP D'ANY

DE J. V. FOIX

Joan Alegret

El poeta J.V. Foix, durant dotze anyades consecutives, obsequià parents i amics amb un poema propi que, en edició privada, anava acompanyat d'una il·lustració feta per algun artista català destacat. La llista dels dotze artistes col·laboradors és prou impressionant i palesa els lligams que Foix mantingué amb els pintors catalans del seu temps. Heus-la, segons l'ordre cronològic de la col·laboració: Dalí, Mompou, Ponç, Guinovart, Obiols, Cuixart, Tàpies, Mercader, Sunyer, Galí, Fenosa i Miró.

Els onze primers poemes duen com a data els successius nadals compresos entre l'any 1948 i el 1958, inclusivament, mentre que el dotzè i darrer duu una doble datació: setembre de 1959, que deu esser la data de readacció, i Cap d'Any de 1960, que representa l'ocasió del seu repartiment entre les amistats i el parentiu del poeta. El 1960 mateix, Foix reuní els dotze poemes congratulatoris (sense les il·lustracions), numerats amb lletres romanes, en un llibre que titulà *Onze Nadals i un Cap d'Any* i que duia el peu editorial d'Edicions de l'Amic de les Arts, la qual cosa significa que era una edició feta per l'autor mateix. Aquest títol foixià no s'ha tornat a imprimir, com a llibre independent, fins als anys 1984 i 1985, per Edicions dels Quaderns Crema: primer com a volum VI de l'*Obra poètica* de Foix, en edició a cura de J. Vallsorba Plana, que anota les variants de cada poema, després amb una «Presentació» (pàgines 5-13) de Josep Romeu i Figueras, en la qual comenta breument els onze Nadals i amb més d'extensió el Cap d'Any final. En l'endemig d'aquestes edicions, separades per un quart de segle, hi ha hagut, emperò, les reedicions englobades dins el volum *Obres poètiques* (1964) d'Edicions Nauta i dins *Obres completes, I. Poesia* (1974, amb reedició de 1984), d'Edicions 62, que fan, doncs, tres edicions més, escalonades de deu anys en deu anys. S'hi han d'afegir les nombroses reedicions parcials en reculls antològics, en llibres escolars o en estudis foixians.

Ometré la llista d'aquestes reedicions parcials, que per massa llarga seria enfadosa, però no m'estaré de recordar que hi ha un preciós document sonor: la placa *J.V. Foix: nades amb la veu del poeta*, que EDIGSA va treure al mercat discogràfic com a número 4 de la seva Col·lecció Literària, l'any 1962. Foix hi recita els poemes

I, IV, VI i XI del seu llibre, acompanyat d'una música d'orgue dels segles XII al XVI interpretada per Montserrat Torrent, i ho fa articulant de manera clara i precisa les síl·labes i els mots dels seus versos. Allunyat del sentimentalisme emfàtic dels rapsodes teatrals, que cerquen de commoure de manera immediata llur públic, Foix, interessat a destacar la bellesa i riquesa lingüística dels seus versos, recita amb entonació molt més planera. Si hi posa algun èmfasi, és en la dicció: s'esforça per pronunciar clarament la *ela* geminada i la *vé* baixa labiodental i diu les dues erres de «comprendre's». Al costat d'aquesta tendència dominant cultista (o hipercultista, fins i tot), hi diu «poniol» (o, més exactament, «puniol»), amb dissimilació consonàntica, cedint a la pronúncia popular, allà on el seu llibre duu escrit «poliol», que és l'única forma registrada al diccionari normatiu, i diu també «Portús» (o, més exactament, «Purtus»), amb assimilació vocàlica per comptes de «Pertús», que és com figura imprès. (I si hem d'esser hipercrítics, hem de consignar que el poeta hi pronuncia amb o tancada tres paraules que van amb o oberta: «rost», «corn» i «tresor»).

Les reedicions parcials a què m'he referit mostren una preferència cap a quatre composicions poètiques del llibre, justament les quatre mateixes que recita J.V. Foix en el disc: n'he arribades a veure tretze d'«Ho sap tothom, i és profecia» (poema VI), dotze de «També vindrem, Infant, a l'hora vella» (poema I), deu de «Si jo cavalcava al ras» (poema IV). Són els que presenten més bellesa en el ritme i més facilitats de comprensió en el text. Pel que fa als altres, només tinc comptades dues edicions del poema V i senegles edicions úniques de IX i X. No he vist cap reedició parcial dels poemes II, III (sobre el qual cal dir, però, que n'hi qualcuna de la seva versió diguem-ne profana, no natalenca), VII, VIII i XII. (I tanmateix aquest darrer, el Cap d'Any únic del llibre, era considerat per Gabriel Ferrater com un dels grans poemes de Foix).

D'entre tots aquests dotze textos del recull *Onze Nadals i un Cap d'Any* vull comentar justament el més reduït: el V, «Caraiexit i sense un sou», corresponent al Nadal del 1952 el qual duu la indicació d'haver estat compost al Port d'Andratx, localització que coincideix amb la del poema «L'esbós sense retoc», inclòs al recull *On he deixat les claus...* (1953), que duu data de juliol de 1940. Dic que és el més reduït del recull perquè encara que el poema II, «Tot és ací», tingui igual nombre de versos (vint-i-quatre), pel fet d'esser, en aquest altre cas, decasíl·labs, guanyen en extensió de text als heptasíl·labs del poema andritxol.

Ara bé: que el Nadal «Caraiexit i sense sou» sigui un poema breu no vol dir necessàriament que sigui senzill. Considerat amb una mica de deteniment és prou més complex del que sembla en una primera lectura (o en una primera audició).

Per començar, malgrat aquesta brevetat i malgrat l'ús d'un metre -l'heptasíl·lab- tan vinculat a la cançó popular, Foix hi demostra un virtuosisme molt considerable en l'art de bastir un tram de versos damunt el joc de la rima. Si ens hi fixam, veurem que ha aconseguit d'enriquir el seu poema amb la suma o superposició de dos esquemes de rima diferents: un d'assonant i un altre de consonant. Per una banda els dotze versos parells del poema lliguen en una mateixa rima assonant, ja que tots dotze coincideixen a tenir una vocal *a* tònica en llurs respectius

mots finals: «clara» (v. 2), «faramalla» (v.4), «rara» (v.6), «miralla» (v.8), «atzavara» (v.10), «pobriçalla» (v.12), «avara» (v.14), «senalla» (v.16), «cara» (v.18), «mortalla» (v.20), «palla» (v.22) i «Carà» (v.24). El poema presenta doncs, en principi, la forma d'un romanç. Però la qüestió no s'acaba aquí, ja que, d'altra banda hi ha quatre rimes consonants (-ou, -ara, -és i -alla) cadascuna de les quals reapareix cada quatre síl·labes, seguint sempre el mateix ordre, llevat d'una intencionada excepció final (un trastocament de rima entre els versos 22 i 24) que ja comentaré. Considerant el vocalisme de totes aquestes rimes, resulta que la meitat tenen una *a*, la més oberta de totes les vocals i aquella que pel seu punt d'articulació és intermèdia entre les vocals velars i les vocals palatals. L'altra meitat de les rimes va repartida entre dos sons vocàlics contrastats: el diftong velar *ou* i la vocal palatal *é*. En el cas del diftong, d'entre les tres vocals velars del català, s'hi reuneixen les dues extremes: la més oberta *ò* i la més tan-

cada *u*. I pel que fa a la vocal *é*, cal recordar que, de les tres vocals palatals tòniques del català peninsular que parlava Foix, és la que ocupa un lloc mitjà, entre la *e* oberta i la *i*. La tria que hom presenta, doncs, entre les palatals i les tres velars del sistema vocàlic és inversa i alhora equivalent: el diftong *ou*, format per les dues velars extremes, esdevé, amb la fusió dels sons, simètric a la vocal *é*, mitjana entre les altres dues palatals. La conclusió que se'n imposa és que Foix ha aconseguit fer encabir en aquest breu poema un joc fonètic alhora variat i ben equilibrat. Però encara hi ha més: malgrat la superposició dels dos esquemes de rimes, assonant i consonant, i que cada rima consonant arriba a aparèixer fins a sis vegades dins aquest breu poema de vint-i-quatre curts versos de set síl·labes, malgrat tota aquesta acumulació de correspondències so-

V

CARAEIXUT I SENSE UN SOU

Caraiexit i sense un sou
Vinc d'Enlloc en la Nit clara;
Unaveu mediu On És,
Però em venç la faramalla.
Fora vila i franc d'alou,
Segueixo una estrella rara;
Guaito el cel a l'inrevés
Pel forat d'una miralla.
Una ala mou enrenou
Freca frec d'una atzavara,
I amb fressa i cants, pels senders,
Ve el gros de la pobriçalla.
Voldria dar-los el brou
Delpa d'una fleca avara,
Però em miren, sorneguers,
I duc buida la senalla.
Tot me sembla estrany i nou,
I ric, i faig mala cara:
Al meu goig cerco recés,
I al meu dol, una mortalla.
-Si em refés l'escalf d'un bou
Odormís amb poca palla,
I entre somnis m'ullprenguéss
La Seva Divina Carà!

El Port d'Andratx, Nadal de 1952

nores, no hi arribam a sentir en cap moment la cantarella vulgar d'una cançoneta fàcil. Ho ha aconseguit fent que les rimes consonants reapareguin cada quatre línies (com hem assenyalat abans), de manera que les successions d'una mateixa rima vénen separades pel coixí esmorteïdor de tres versos diferents. Hauran de convenir que, en aquesta breu peça poètica, Foix ha desplegat una sàvia disposició orquestral de la matèria sonora.

Per enllestir la consideració de les rimes del poema, ens cal observar el cas del trastocament, al darrer dels sis grups de quatre versos, de l'ordre observat dins dels cinc grups precedents: «palla» (vers 22) i «Cara» (vers 24) s'han intercanviat els llocs que, segons l'esquema anterior de l'ordre de les rimes, haurien d'haver ocupat. Per entendre els mòbils que han induït Foix a aquest trastocament, hem de relacionar-ho amb dos fenòmens més. Primer, que «Cara» (amb majúscula, però que fa referència a la Divinitat) repeteix la rima «cara» (amb minúscula) del vers 18: col·locant la «Cara» amb majúscula al vers 24 (que és el vers darrer del poema) per comptes de col·locar-la al 22, Foix evita l'excessiva proximitat entre

les dues aparicions d'aquest mot-rima repetit. Segon, que en esdevenir la «Cara» amb majúscula el mot final del poema, Foix ha aconseguit que la composició comenci i acabi amb el mateix mot. Al començament, el substantiu «cara» s'aglutina amb l'adjectiu «eixut», formant l'adjectiu compost «Caraeixut» (amb majúscula perquè és el mot inicial del text), terme descriptiu que s'autoaplica la veu que, en primera persona, genera tot el poema. A l'acabament, s'integra en el sintagma «La Seva Divina Cara», el qual ocupa tot el vers. En un cas fa referència a un home mortal. En l'altre a la Divinitat. Però precisament aquest Déu té cara perquè és el Déu fet home, el Jesús del cristianisme, que s'ha encarnat per salvar els homes del pecat i de la mort. Hi ha doncs, entre el començament i l'acabament del poema, un joc dialèctic de contraposició i d'igualació. Els quatre versos finals, encapçalats per un guió, expressen un desig que és quasi una súplica: equivalen a una pregària. Aquest joc formal, doncs, d'obrir i cloure el poema amb el mateix mot, en una mena de moviment circular, de retorn o d'integració, adquireix un valor simbòlic. ■

(Continuarà)

NORMALITZACIÓ LINGÜÍSTICA

I ENSENYAMENT

AIRE

Arran de les I Jornades d'Ensenyament en Català a nins/es no-catalanoparlants, que foren organitzades pel grup d'Immersió d'AIRE i se celebraren al CEP de Palma els dies 13 i 14 de febrer, s'analitzà la lamentable situació de la nostra llengua a l'ensenyament d'aquestes illes i es decidí dur endavant una sèrie d'iniciatives adreçades a millorar-la.

El MANIFEST sobre *Normalització lingüística i ensenyament* que ara hem presentat al Director provincial del MEC i a la Sra. Consellera d'Educació i Cultura del Govern Autònom n'és una d'elles. Fou assumit pels assistents i es féu possible als centres docents i a entitats educatives de Mallorca amb la finalitat que donassin suport a la reivindicació de la creació d'una infraestructura que possibiliti un veritable procés de normalització de la llengua i de la cultura del nostre país. La relació de centres i entitats que fan seva aquesta iniciativa, figura al final d'aquest article.

A continuació, en feim un extracte.

En primer lloc, es fa una denúncia de la situació actual de l'ensenyament en català que, per la separació de

competències C.A.-M.E.C., en alguns casos, i per la manca de voluntat política la majoria de vegades, no ha comptat amb un suport institucional i depèn exclusivament de la iniciativa del professorat o, en alguns casos, dels pares.

La problemàtica tan complexa que això comporta, requereix una solució global que no desatengui cap aspecte.

Per això proposam la creació d'un PROGRAMA DE NORMALITZACIÓ LINGÜÍSTICA (dins la Unitat de Programes) que, a més d'informar i assessorar els centres (quant a legislació, recursos i materials), dissenyi, elabori i gestioni projectes i programes, d'entre els quals podem destacar la necessitat de:

-Cursos d'especialització en llengua i cultura (aprofundiment teòric, metodològic, de recursos...)

-Seminaris permanents de disseny dels projectes pedagògics i de posterior anàlisi i seguiment.

-Facilitació per fer els tràmits legals pels processos normalitzadors.

-Assessors/es a qui es faciliti la preparació adequada» per tal d'assegurar la tasca posterior de seguiment i de suport de les experiències.

Creim necessària la consecució d'aquestes demandes que serviria directament per:

-Millorar el nivell de coneixements del professorat.

-Sensibilitzar l'opinió pública.

-Facilitar als ensenyants, en particular, i a la societat, en general, els processos d'aprenentatge i de normalització de la nostra cultura i la llengua.

A l'annex al Manifest presentem el disseny del *Curs d'especialització* per a mestres encarregats d'aplicar el Programa d'Ensenyament en Català a nins i nines no-catalanoparlants. Aquest programa de formació de mestres s'ha de dur a terme en horari lectiu tal com es fa en altres cursos d'especialització. S'hi especifiquen els objectius i els continguts, la metodologia, el material i els recursos, l'avaluació, la temporalització i la manera com s'ha de realitzar la coordinació.

Esperam que les institucions on presentem aquest MANIFEST s'adonin del treball fet pel professorat, tant en l'elaboració del disseny del curs d'especialització com en el ja realitzat als centres, i que posin en marxa els mecanismes necessaris per tal de fer recalcar aquest projecte de Normalització Lingüística, que és un desig compartit per un ampli sector del col·lectiu de la comunitat educativa. ■

RELACIÓ DE CLAUSTRES O PROFESSORS QUE DONEN SUPORT

C.P. Anselm Turmeda
C.P. Antoni Maura
Institut Berenguer d'Anoia, Inca
C.P. Blanquerna de Marratxí
C.P. Calvià
C.P. Centre de Prescolar la Torre,
C.P. Colònia St. Pere
C. d'Adults de Son Canals
C.P. Es Canyar, Manacor
C.P. Esporles
C.P. Establiments
C.P. Gabriel Alzamora
C.P. Joan Capó
C.P. Mancor de la Vall
C. Mata de Jonc
C.P. Mestre Colom, Bunyola
C.P. Mestre Guillem Galmés,
C.P. Miquel Porcel
C. Manjon
C.P. Muro
C.P. Palma Nova
C.P. Pere Garau, Son Macià
C. Pere Poveda
C.P. Portals Nous
C.P. Pràctiques
C.P. Preescolar Son Ximelis
C.P. Rafall Vell
C. St. Alfons, Felanitx
C.P. Santanyí
C.P. Sta. Isabel

C. St. de Pau, Sóller
C.P. S'Arenal de Palma
C.P. Simó Ballester, Manacor
C.P. So N' Anglada
C.P. Sineu
C.P. Son Ferrer, Calvià
C.P. Son Ferriol

ALTRES ENTITATS QUE DONEN SUPORT AL MANIFEST

Grup de Normalització Lingüística
Ensenyants de Calvià.
C. Oficial de Doctors i Llicenciats.
Consell del Centre de Professors.
Secretariat de l'Escola d'Estiu de
Mallorca.
Grup d'Immersió d'AIRE.
Societat Balear d'Educació
Ambiental.

DON GIOVANNI

Pere Estelrich i Massutí

Fa dos-cents anys, a Praga, s'estrenà una de les òperes més interessants del classicisme: *Don Giovanni* de Mozart. El teatre de l'Òpera txecoslovaca aplaudí l'obra del mestre, com poques vegades ho havia fet un públic. I és que Mozart era prou estimat a la ciutat. Molt més que a Viena, la «seva» Viena.

Wolfgang estimava Praga. Temps enrere li havia valorat prou bé les seves *Noces de Fígaro*. Així que quan li demanaren una partitura pel seu escenari no ho dubtà.

Avui, Praga conserva encara un esplendor antic, ben ple de Música. De veritat que aquesta hi és present: diferents museus, més d'un lloc històric, sales de concert... l'estimació per la Música es respira pels carrers, per les places i pels ponts sobre el Moldau.

Conta la tradició que la nit abans de l'estrena, el compositor no havia compostat la partitura corresponent a l'obertura. La seva muller, obligant-ho a passar la nit en blanc, aconseguí el Preludi. Ja dic, és només part de la llegenda. Però podem suposar un Mozart vividor, assegut a la terrassa de la residència de la Bertramka, intentant inspirar-se a uns pocs quilòmetres de la ciutat, en silenci. Podem imaginar-nos com ben aviat les escenes de l'òpera passen pel seu cap a fi de retenir els compassos per il·lustrar el fragment... Té una gràcia.

Dos-cents anys després, com tot la resta de l'òpera, l'obertura també ens fascina. *Don Giovanni* és una partitura completa. De cap manera sembla que l'inici fou el resultat d'una improvisació. En tot cas, d'una improvisació genial. ■

ENIGMES DE LA NOSTRA HISTÒRIA

LA MADONA DEL MAR... ÉS SANTA CATARINA DEL PORT DE SÓLLER?

Miquel Ferrà i Martorell

ANTECEDENTS

L'any 1976 i a una milla de la boca del port de Sóller, uns pescadors locals, treient les xerxes, advertiren amb sorpresa que estaven hissant alhora quelcom que no era justament peix. Més aviat semblava esser una imatge antiga i mutilada, aparentment deformada per l'acció marina de molts de segles. Després de diverses vicissituds, passaria l'esmentada escultura a mans de les autoritats responsables i dipositada al Museu de Mallorca, on fou curosament netejada en un complicat procés de restauració, li retornaren així el seu caràcter primitiu.

LA NOSTRA VERSIÓ DELS FETS

I anem a la hipòtesi que és conseqüència de quant ací hem exposat. A l'any 1542, dia de la quinquagèsima, entraren en el port nou vaixells comandats pel turc Arraez Sala, a més de sis galiotes apressades pels pirates musulmans a l'illa dels Albergers. Després de combatre contra la torre mitjançant artilleria, desembarcaren per tal de passar-ho tot a sang i foc. Els tretze defensors del fortí, proper al monestir, foren ràpidament exterminats i la torre cremada. Es tractava de soldats estrangers sense altra arma que el seu arcabús i potser algun supervivent, a més d'aquells ja morts, escapant a la matança, degué arribar a la vila per donar avís sobre l'atac. Mentrestant, els turcs, apressadament, havien de procedir al saqueig del temple. Allà hi hauríem de situar la bella imatge, a l'altar major, carregada de joies i voltada d'obres d'art o peces de gran valor. Or, argent, pedreria... L'oratori, despullat de riqueses, fou entregat a les flames, no sense abans treure, de l'espesa fumassa, la mateixa imatge de la santa, i fins i tot les reixes de ferro del cambril on aquest es trobava (i que foren recuperades, algun temps després, per una nau catalana).

Pensem amb la urgència del saqueig, assabentats els pirates que els reforços cristians no trigarien a arribar des de la vila propera. I així era efectivament. Joanot Forteza, capità d'armes, havia reunit ja els esquadrons de Sóller, que, ben armats, partien vers el port. La imatge de Santa Catarina no pot esser despullada pacientment de les seves joies i per això mateix és emportada pels pirates a bord dels vaixells. A la platja es troben els uns i els altres. Els moros s'han de batre en retirada. Els tresors són

embarcats precipitadament i també alguns cristians, capturats com esclaus: Jaume Flexa, Joan Rotger i altres. Gairebé hissaren veles, els turcs posaren els ulls sobre el botí. Com a gent de l'Islam, una estàtua com la que porten captiva, és cosa prohibida de la que se n'han de desfer al més aviat possible. Només un curt període de temps, el just per recórrer una milla marina, és el que han de menester els assaltants per deixar la santa mutilada i sense ornaments. Després, troç de terracota prohibit per Alcorà és llançada a les ones. Mentre, a terra, acabada la sangonosa baralla, els sallerics venen amb disgust com el santuari havia estat destruït. Cercaren la santa, infructuosament, entre les restes calcinades. Fou ben inútil. Per això, a davant del Consell de la Vila, el 27 de maig de 1542, no dubtarien a afirmar:

«Sabeu la destrosa dels moros han fet en lo port y de la casa de madona Sancta Catalina y com es tota la casa y capella enderrocada i encare que per nostres pecats no's TROPIA LA FIGURA DE SANCTA CATALINA».
(A.M.S.C.S., anys 1531-46, f.187v.). ■

SORT QUE NAPOLEÓ NO EMPRÀ TURBANT

Pere Morey Servera

(Entrevista mantinguda el 26.08.87 amb un resident a Tehran, no iranià, i què em prega que no esmenti el seu nom per raons ben evidents).

Hi ha països que mai no surten als diaris: són els que millor viuen.

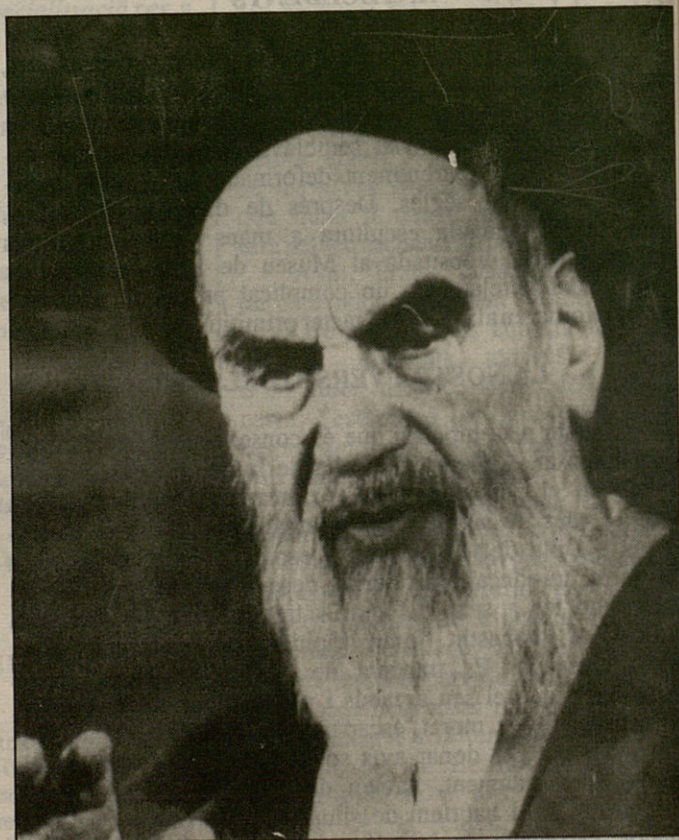
Iran NO és un d'aquests casos, i l'observam amb una barreja d'interès històric i de preocupació econòmica pel preu del farratge per a la somera mecànica. Això sense oblidar la inquietud que el ferment integrista provoca a tot observador dels grans cicles històrics. (Si repetesc aquí la teoria de les Jihads periòdiques hi pot haver badalls a betzef, de manera que si qualcú la vol veure amb una mica de detall pot llegir «S'Avenc de Sa Moneda», una de les Rondalles pels qui els agraden blanques que es publicà a Can Moll, i que tant recoman al lector interessat en la Història, com als seus fills..., com al nin que pugui dur amagat davall la camisa, i perdonau l'autocita).

Efectivament, del Golf tant pot sortir una confrontació seriosa entre l'Islam i el Primer Món com un apropament a occident dels països àrabs (i quan dic Occident vull dir més exactament l'OCDE): tant una escassetat de petroli com una caiguda dels preus com l'actual, provocada per la superproducció dels països en guerra, i és qualsevol altre alternativa, per mala d'imaginar que sembli, i és que a Occident ja hem oblidat (no fa gaire) el concepte de Guerra Santa, la influència de la religió sobre les masses, el sentit martirial de la vida i uns quants paràmetres obsolets aquí, però encara ben vigents per allà baix.

En tot cas, va resultar fascinant -per a l'observador de la Història- veure com la Paraula trencà l'Espasa, com les prediccions d'un religiós exiliat arribaren a desfer el poder d'un rei absolut, recolzat en un dels exèrcits més ben equipats i nombrosos del món. Ara, que el ciutadà privat (i al meu cas concret, l'exportador de grifons) es va preocupar seriosament.

Per això em vaig posar especialment content quan vaig saber que un amic meu que viu a Tehran havia de passar per Mallorca; armàrem un sopar i durant la vetlada el vaig sotmetre al següent qüestionari, que ara vos reproduec:

-Les revolucions comencen amb un idealista i acaben amb un tirà. Al cas d'Iran, les dues persones han coincidit en la mateixa. I s'ha dit que Jomeini és pitjor que Hitler, perquè aquest almenys tenia la vergonya d'actuar en nom propi, i almenys deixà l'herència de les autopistes, mentre

que aquell ho fa en nom de Déu, i en lloc de construir carreteres (o embassaments) s'encabota a mantenir una guerra. Fins quin punt és cert això?

-Un 60% llarg de la població n'està convençuda, ara la por als SEPAH PASDARAN (els Guardians de la Revolució) els fa callar.

-I quin percentatge de la població representen aquests bergants?

-Molt petit, potser n'hi hagi uns 300.000 o 500.000, la qual cosa representa devers un 1%.

-Bé, aquí, a les primeres eleccions lliures després de la mort del nostre Jomeini els «inquebrantables» sumaren un 2,6%. I...creu qualcú al país que Iran pugui guanyar la guerra?

-Ningú que pensi amb el cap fred.

-Supòs que el turbant dels mullahs els deu impedir fer-ho. A Espanya tinguérem un fenòmen semblant al XIX, quan els frares dirigien la resistència més aferrissada contra els francesos entre 1808 i 1814... i els reberen amb campanes i *Te Deums* deu anys més tard, quan els cent Mill Fills de... Sant Lluís vingueren a reinstaurar l'absolutisme. I ara que en parlem, veis possible una intervenció militar estrangera que alteri l'equilibre de forces?

-Home, els egipcis han anunciat la seva disposició a enviar un contingent de tropes per reforçar Iraq, i la Lliga Àrab ha fet amenaces serioses contra Iran que, no cal oblidar-ho, és un país islàmic, però no àrab. Els països occidentals no crec que gosin fer-ho per ara per de no alienar-se als musulmans de tot el món.

-No, i n'hi ha, com França, Alemanya i Anglaterra, que dins ca seva tenen més moros dels qui voldrien. I l'URSS?

-L'Islam, com a quasi-teocràcia, és bàsicament oposat al comunisme per quant aquest és ateu, i l'URSS ho sap; per una altra banda, també té moltíssims de musulmans dins ca seva, sobretot a les repúbliques d'Àzerbaidjan, Turmenistan, Kazahstan... En una paraula, una banda de tota l'amplària del Caspi i fins a la frontera amb Xina. Convé dir que són quasi tot sunnites, la qual cosa els resta volatilitat en cas de conflicte amb l'Iranxiita.

A més, l'aventura de l'Afganistan els ha deixat bastant escaldats, de manera que és molt improbable que facin cap acte de força. Fixa't que fins i tot també l'URSS oferí a Kuwait posar els seus petroliers sota bandera soviètica. I llavors, que sempre han estat més a prop d'Iraq, que és un país socialista.

-I ja que passam revista de veïnats: Afganistan, Pakistan?

-Cap dels dos ha piulat, tenen massa maldecaps a dins ca seva.

-De tota manera, es veu que Saddam Hussein d'Iraq no havia llegit gaire Història. Si ho hagués fet sabria que mai se li han de cercar les pessigolles a un país en revolució proletària -i aquesta ho és, davall del turbant- com va ser el cas de França

entorn de 1800, perquè aleshores aquest disposa d'unes masses molt galvanitzades, que es poden engrescar molt fàcilment amb qualsevol paraula majúscula. I encara ha tengut sort que la revolució islàmica va suposar la destrucció dels quadres de l'exèrcit del Sha, la qual cosa no succeí amb la França revolucionària. A més, la Revolució Francesa fou un avenç històric i no un retrocés, com aquesta. En tot cas, si a Iran arriba a sorgir un Napoleó ben aviat hauríem vist els iranians rentar-se els peus a la Mediterrània.

-Bé, no vos podeu queixar, per aquí n'hi ha moltíssims, i per la Costa del Sol encaramés.

-Sí, aquests són els equivalents als «ci-devant», els nobles francesos exiliats. Per cert, en un ballet a Nova York vaig veure Na Farah Dibah i el fill, i em vaig acostar per desitjar-los que poguessin tornar prest al seu país, la qual cosa sols era una excusa per saludar-los i poder-ho contar llavors, perquè jo mateix no crec que plogui d'aquest nigulat... Però quina probabilitat hi veus tu que això succeixi, com a la Restauració Borbònica de 1815 a França?

«Els mullahs han estat convençent les mares perquè enviïn els fills a fer-se matar»

-Pràcticament nul·la. Això de la Revolució ha estat, efectivament un alçament proletari, però ara hi ha molta més corrupció a l'Administració que no abans, molts de polls entrats en costura, que s'han aferrat a la mamella i no s'amollaran així com així.

-De tota manera, molts de règims dictatorials han caigut com a conseqüència de guerres perdudes: els coronells grecs després de Xipre, Argentina tot seguit de les Malvines, Hitler i Mussolini... Si es produís una desfeta militar, o una pau imposada per les Nacions Unides, podria suposar això la caiguda del règim, o sorgiria un revanxisme com l'alemany d'entreguerres?

-Una pau imposada la tediaria

LA MOGUDA PLANETÀRIA

ALERTA AMB L'OPTIMISME

ANTONI GINARD

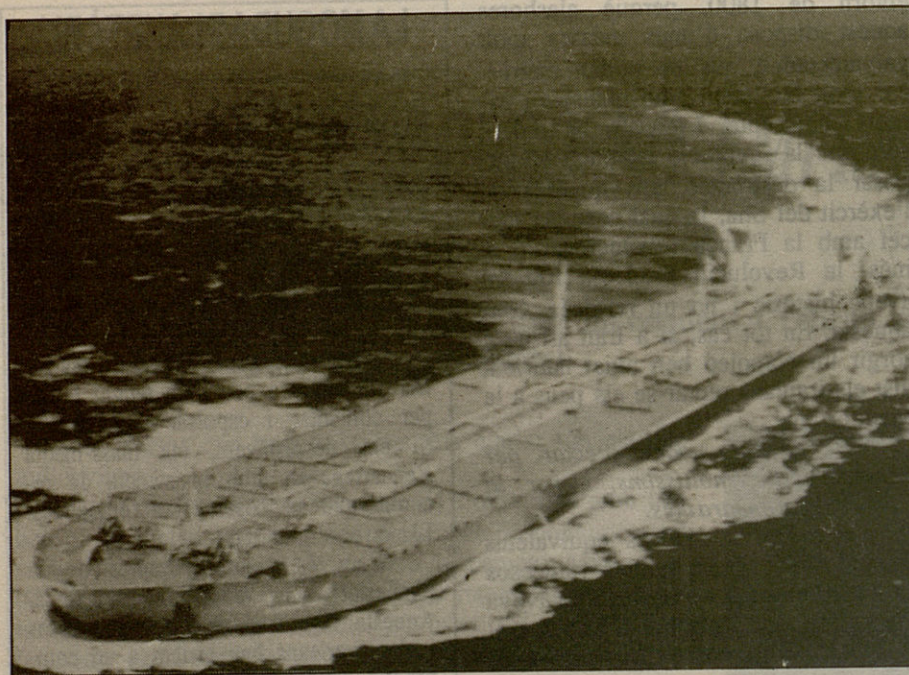
L'estiu ha estat calorós i calent. Els qui anam a peu hem tengut temes per comentar i espolsar l'avorriment. Si ens despistàvem, els mass-media s'encarregaven amb insistència de recordar que les coses estan remogudes. El món no s'ha aturat.

Com és natural, després de la tempestat sol venir una bonança. Aquesta vegada sembla que els russos i els americans han arribat a un compromís seriós (diuen que serà «històric») per eliminar els míssils instal·lats a la vella Europa. O només serà una reducció? Com i quan? Els pobres del món no tenim més alternativa que creure que és possible, però també que encara està per veure.

Les negociacions i els acords responen només als interessos de les dues grans potències. No hi ha dubte que continuaran amb la pella pel mànec i exerciran el control amb d'altres mecanismes molt més subtils. Conserven dins la mànega noves cartes per jugar. Una d'elles és la tecnologia espacial. Algun mal pensat podria opinar que s'estaria acabant l'anomenada era atòmica iniciada el 1945 i que es donarien les primeres passes de la que serà la vertadera era espacial.

L'optimisme i les primeres felicitacions dels dirigents dels governs europeus no és més que una clara mostra de la seva situació de dependència.

Si els poguéssim enviar un telegrama, més d'un els diria que el que s'ha d'eliminar definitivament són les ànsies de poder, la por, les armes, les reunions, les estratègies, els governs, les polítiques de bloc i altres herbes, i que ens deixin viure en pau com a simples humans de la humanitat. Tanmateix, per molts d'esforços que es fessin per redactar-lo en rus o en anglès, crec que no ens farien massa cas. ■

molt mala de justificar els mullahs que han estat convencent les mares perquè enviïn els fills a fer-se matar, i la guerra sols pot acabar d'una manera: al sendemà de la mort de Jomeini...Com més sobtada millor, la qual cosa podria suposar alhora un desplaçament del règim cap al centre. Tothom està cansat de la guerra, la repressió i les dificultats econòmiques i a hores d'ara serà difícil abrandar de bell nou les masses just amb retòrica. I pel que fa al revanxisme, Occident ha de recordar la lliçó del Tractat de Versalles i facilitar la reconstrucció del país com més aviat millor.

-Bé, diguem que aquesta és la hipòtesi més favorable. Quines altres alternatives més o menys probables existeixen?

-La que més, i prou desfavorable, seria que es fessin amb el poder els Mujaheddin, esquerrans, dirigits per Rajavi, que després d'haver passat per París ara és a Iraq i l'única oposició organitzada que li queda al règim. Llavors hi ha la Tudeh, menys forta...

-I aquests que no són comunistes?

-Sí, però es tracta d'un comunisme islàmic més o menys basat en el Corà i per això mateix bastant vendible a les masses.

-Voleu dir una cosa semblant al règim de Líbia o Síria?

-Més o menys, però aquests dos que has esmentat tenen un líder carismàtic, la qual cosa els falta -per ara- als de la Tudeh.

-I supòs que tot d'una que vegin una retxillera, per exemple al sende-

mà que Jomeini faci el quèc, els iraquís facturaran En Rajavi cap a Teheran, com els alemanys enviaren Lenin a Rússia el 1917, per armar

«Ara hi ha molta més corrupció a l'administració que no abans»

merder a la reraguarda de l'enemic Ara ho veurem, si ja n'ha après. Bé, una altra cosa: Com a tot país molt gran i de llarga història, Iran té moltes ètnies a més de la persa predominant. Quines són?

-Arabs al Golf, turcs al Mestral, kurds a Ponent, 'aluchis a Gregal i armenis i jueus per tot arreu.

-JUEUS? I no els encalquen pel carrer?

-Veuràs, com que els han de menester, el règim ha desmarcat hàbilment els jueus dels sionistes, que són els dolents de la pel·lícula.

-I té dret a vot tota aquesta gent?

-Ja ho crec, i fins i tot tenen «dret» a ser movilitzats a partir dels 14 anys, com tothom, la qual cosa és

llibreria

Jovellanos

• pósters

làmines

postals...

Jovellanos, 1 Tel. 72 14 66
Ciutat de Mallorca

un motiu més d'emigració de les famílies benestants amb al·lots que s'acosten a l'edat crítica.

Però... als catorze anys!

-En aquesta edat és quan més aprivats són, i és que per paga són la generació que entrava a les escoles fa set anys, quan començà la guerra, i els han adoctrinat en la mística de la revolució quasi tota la seva vida d'aprenentatge conscient. De tota manera, cal remarcar que als fills únics no se'ls envia al front, sinó que es queda a la rera guarda.

-Com acabes de repetir, molts d'iranians benestants i per això mateix moderats han emigrat com a conseqüència de la implantació de la

lleï islàmica. Creus que es produiria un retorn important si es moderava la situació?

-Ben segur que sí, i pots comptar que contribuirien a normalitzar-la encaramés.

-Si succeix així com dius -i vulgui Alà que sia cert- quan es mori el

«Per Occident aquesta guerra ha estat un negociarro»

vostre vell i s'acabi la guerra, Iran es convertirà en un mercat importantíssim, perquè caldrà procedir a la re-

construcció, no tan sols d'obra civil, sinó també per a equipar o modernitzar les indústries.

-Per Occident aquesta Guerra ha estat un negociarro, i fins ara que s'ha vist el perill que es tanqui Ormuz ningú tenia interès a acabar-la.

-Però per molt que diguin, la Pau és un negoci militar. De tota manera, estic d'acord amb tu que l'OCDE, molt més encara Israel, i fins i tot el propi Jomeini, haurien d'estar agraïdíssims a Saddam Hussein: els primers, perquè s'han inflat de vendre armes i subministraments; els segons, perquè mentre els musulmans es dessagnen entre si no els empipen a ells -i també els venen armes, és

clar- i el tercer perquè no hi ha com un bon enemic anterior com per fer oblidar els problemes interiors, eliminar els enemics interns «per raó d'Estat», manejar poders dictatorials i enviar els fanàtics a fer-se martiritzar al front i, si cal, mitificar-los.

Aquí tinguérem un exemple ben clar d'aquest darrer procés. Franco hauria pogut baratar José Antonio per qualsevol dels personatges republicans de relleu en poder dels nacionals, però no li convenia... Jas, ja me n'he anat per les bardisses, com de costum. I ja que parlam d'Espanya, quin curs d'acció trobes que hauríem de seguir?

-Com heu pogut veure, tampoc vosaltres us heu alliberat d'atemptats -aquell restaurant a prop de Torrejón- i assassinats, la qual cosa vol dir que també se vos considera part del Gran Satan. Jo el tractaria així com seguiria la política dels ramaders de braus de lídia: cuidar la relació, però a distància, sense embolicar-vos en cap sentit, ni massa a favor ni en contra, i així quan arribi la hora de treure'n el profit, acostar-vos i mirar d'aficar l'espasa... Comercial com més endins millor, perquè vulgueu o no, sempre els farà més bon comprar a

un amic teu que a un enemic declarat, com pugui ser Estats Units o, darrerament, França.

-En una paraula, que ja veurem En Gelat on se geurà. En qualsevol cas, insistesc que el patró a aplicar a aquests esdeveniments podria trobar-se més a la Història de la Revolució Francesa que a cap altre període recent: han pres la Bastilla, s'ha proclamat la Convenció, el Terror ha minvat una mica. El 9 Termidor pot haver coincidit amb l'expulsió del president anterior, i ara es troben amb l'equivalent al Directori. Per sort, com he dit abans, no tenen cap Cònsol que pugui armar un 18 de Brumari i fer-se coronar emperador. (Jomeini SI que degué llegir la Història de la Revolució quan era a París, i per això no deixa que cap general s'escamelli amb triomfs personals). Així doncs, l'evolució més previsible la veig vers una Restauració reial... sense reis, sinó amb un règim més moderat, molt islamitzat però més pragmàtic.

Voldria acabar amb unes quantes incitacions la meditació per als polítics i empresaris exportadors (voleu dir que n'hi ha cap que ens lleixen?), la meua pròpia estimació

de la cadena d'esdeveniments màximament probables.

Horitzó 88-90. La Guerra ha acabat amb un pau negociada. Potser que Ormuz estigui sota control internacional (Seria el que pertoca, però seria la primera vegada que un estret hi queda... i funciona. Recordau el Bòsfor.). La reconstrucció ha començat i les importacions van fora corda. Per pagar-les, tant Iraq com Iran xuclen petroli amb la mateixa ànsia que turistes que tornant de la platja xarrupen els cubates; per això mateix els preus del cru es mantenen estables.

Horitzó 90. El recobriment de l'economia occidental pressiona sobre els preus de l'energia. Es reconstitueix la unió de l'OPEP i el petroli puja altra vegada... i seguirà pujant sense sòtil. Per molt que es digui, continua essent un recurs finit i no-renovable.

Horitzó 2000. Iran ha estat des de sempre un país amb el nivell cultural més alt del seu entorn islàmic, i això li ha donat un cert lideratge... I aquí està el vertader perill: Les monarquies europees pogueren esclafar la França revolucionària, però no les seves idees, que esclataren arreu d'Europa i Amèrica una sola generació més tard.

Si el fonamentalisme continua prenent força, Occident tendrà problemes greus, i aviat. Me sap greu cometre altra vegada la suprema pedanteria de citar-me a mí mateix, però al conte «Völkerwanderung» de les Rondalles pels qui els agrada la Història ja vaig esmentar aquest tema i apuntar una solució simbòlica: es tracta de donar-los de bon grat -o vendre a un peu assequible, és clar- allò que vendran a cercar per la força: un nivell de vida digne... Però a ca seva, si us plau.

I si voleu saber com serà Europa en el cas alternatiu, hi ha dos exemples de països que foren molt europeïtzats fins fa molt poc, i que ara fan llàstima. Em referesc a dues ciutats abans tan encantadores com foren Alger i Beirut.

No voldria jo veure Ciutat així. ■

**Llibreria
Jaume de Montsó**

Passatge Joan XXIII, 1-B

«Los Geranios»

Tel. 72 19 31

07002 PALMA DE MALLORCA

EL LLIBRE CATALÀ A LA LLOTJA

Gabriel Angel Vich i Martorell

El parlar de la problemàtica del català no és gens original. Però sí ho és el parlar de possibles solucions a aquesta problemàtica. La I Setmana del Llibre en Català en podria ésser una d'elles. Un dels problemes més greus que pateix el llibre en català a Mallorca és la manca d'una distribució eficient. És massa freqüent el fet d'anar a cercar un llibre en català i no trobar-lo. Avui per avui l'edició catalana de llibres compta amb 16.000 títols (xifra realment prou considerable). Tots ells hi seran a la I Setmana del llibre en català a la Llonja. Serà doncs una excel·lent oportunitat per trobar aquell llibre que hom cerca i no troba; a la vegada per veure si d'una vegada es dona al llibre en català la distribució a Mallorca que es mereix.

La I Setmana compta amb el patrocini del Govern Balear, el Consell Insular i l'Ajuntament de Palma. Durant una setmana la Llonja es convertirà en una gran i completíssima llibreria: l'espai gòtic quedarà subdividit en 7 seccions que abraçaran diferents blocs temàtics.

Per sorprendre a qualsevol va ser la resposta que ens donà Amada Salvà, del Gremi del Llibreters, després de demanar-li quantes llibreries participaven en la realització de la Setmana: «Hi prenem part sis llibreries, concretament, Fondevila, Biblos, Montsó, Quart Creixent, Mallorca i Drac Màgic. Sorprenent tenint en compte que a Mallorca hi ha moltes... llibreries».

Si ens fixam en el títol d'aquesta, diguem-ne, fira, hi veim una xifra: «volem que sigui la primera setmana i que tenguim una continuïtat en anys propers, encara que l'ideal seria que no s'haguessin de fer actes com aquest».

Malgrat la millora de la salut del llibre en català, l'edició a Mallorca és pobra. L'administració pública és el gran editor d'aquests llibres, però desgraciadament molts d'ells no arriben al públic, a causa de la mala distribució.

«No s'ha d'oblidar -continua Amada- el fet que el President Cañellas en el seu discurs d'investidura anuncià la creació de l'Institut Balear del Llibre. No cal dir que aquesta seria l'eina perfecta per controlar l'edició i distribució dels llibres en català a Mallorca. Però d'això no en sabem res...»

Paralelament a la celebració de la Setmana, s'estan preparant altres actes com una taula rodona sobre l'ensenyament del català i l'ensenyament en català, la presència de Miquel Martí i Pol, amb un recital dels seus poemes, i la presentació de l'editorial Aliorna; entre d'altres, encara sense concretar a l'hora de redactar aquest comentari. ■

LLIBRES

TRIA DE NOVETATS

10 anys de la Coral Universitària
Servei de Publicacions de la U.I.B.
Extensió Universitària.
Aula de Música. U.I.B. 1987, 81 pp.

Després del darrer concert de 10 anys de concerts apareixia, escrit en papers, el llibre que commemora el desè aniversari de l'existència de la Coral Universitària. Deu anys, deu, de feina rigorosa, d'estudi i de divulgació, de gaudir i fer gaudir de la música.

L'edició, coordinada per Climent Picornell, inclou una presentació prèvia de Joan Company, director de la Coral; Isabel Ribot aporta una introducció sobre la Coral feta des de dintre; Pere Estelrich col·labora amb el comentari del llarg curriculum de la Coral; i Xavier Carbonell fa una anàlisi del repertori.

La trajectòria de la Coral es reflecteix en la llarga llista de Cantaires, Concerts i activitats, col·laboracions, repertoris d'obres i d'autors,... Una selecció de les crítiques i

els nombrosos comentaris, dedicatòries i petites col·laboracions són el testimoni del treball ben fet.

Tot un decenni musical és especialment difícil de resumir i d'expressar per escrit. El llibre és un petit homenatge a la tasca de la Coral i a les persones que l'han feta i la fan possible. Ningú no ha reparat en alabances. Tots els hem d'agrair el seu esforç i la seva música. S'ho mereixen.

A. G.

Mallorca, ara

Fundació Emili Darder.- Ciutat de Mallorca, 1987. 323 pp.

Fer una anàlisi i plantejar un estat de la qüestió sobre la realitat socioeconòmica i política de la nostra illa a l'actualitat és una empresa difícil i molt complexa. La temàtica és àmplia i els problemes són nombrosos. En aquest ocasió, des de la Fundació Emili Darder, com a mínims s'ha intentat.

Entre d'altres aspectes, quant a l'economia, destaca l'estudi de la problemàtica agrària, molt supeditada al desenvolupament del turisme. Pel que fa als aspectes socials, s'analitzen l'impacte del turisme de mas-

ses sobre la societat, els problemes de la marginació i les drogues, l'associacionisme, el sindicalisme, la joventut i els estudiants i la situació de l'església. La qüestió territorial es centra en els transports i la seva incidència sobre el territori, la natura com a recurs i com a patrimoni, el conservacionisme i el conflictiu progrés d'ordenació territorial. El bloc de la cultura, l'educació i la llengua repassa la política cultural, el foment de la cultura, l'escola i la investigació, la renovació educativa, l'ensenyament de la llengua i la necessària normalització. El darrer apartat fa referència al nacionalisme a Mallorca i a l'anàlisi dels resultats electorals.

Tots els autors que hi participen són especialistes i bons coneixedors dels temes que tracten: no dubten en mantenir un enfocament crític de la realitat que analitzen, amb una clara voluntat d'ajudar a millorar-la.

Un cop superades les contingències de les campanyes electorals, el llibre mantén la seva vigència tant a nivell popular com institucional. Precisament és ara quan ha de contribuir a despertar la consciència i el compromís per tal d'adoptar les millors alternatives per resoldre els problemes. El futur dependrà del que es faci a partir d'ara.

A. G.

Amb motiu del 25^è aniversari, l'Obra Cultural Balear ha programat un encontre per a motivar una reflexió sobre la cultura a les Illes Balears, que tindrà lloc els dies 5 i 6 de desembre.

Els objectius de l'encontre són els següents:

-Motivar l'elaboració de tot un conjunt de reflexions sobre l'estat actual de la cultura a les Illes Balears.

-Donar protagonisme informatiu al tema cultural.

-Ofertir una visió dels fets culturals des d'una perspectiva de compromís amb les necessitats de normalització social de la nostra cultura nacional.

-Contribuir a la introducció en el debat cultural de qüestions i conceptes que freqüentment són deixats de banda o tractats amb lleugeresa.

-Aportar reflexions i propostes a les institucions públiques encarregades d'administrar la cultura.

-Realitzar una reflexió sobre la cultura a les Balears en la que hi participin un nombre ben considerable de persones amb graus i nivells diversos de representativitat.

Els temes de les ponències i les persones en que s'ha pensat per a fer-les, tot i que no estiguin encara confirmats són els següents:

1.-Els programes culturals dels partits polítics. Antoni Nadal.

2.-Les polítiques culturals de les institucions públiques. M. March.

3.-El finançament de les activitats culturals. A. Nadal, F. Naviés, Pere Carlos.

4.-Els equipaments culturals. Jaume Obrador.

5.-Cultura i llengua. Bernat Joan.

6.-La cultura popular tradicional en la perspectiva de l'any 2001. Joan Miralles.

7.-Cultura nacional i provincianisme cultural. A. Serra.

8.-Els Països Catalans com a espai cultural. Aina Moll.

9.-El marc jurídic-polític de l'administració de la cultura. B. Colom, Lluís Segura.

10.-Cultura i mitjans de comunicació social. Josep Melià, C. Picornell.

11.-Cultura i reconstrucció nacional. J. M. Llopart.

12.-Cultura nacional i immigració. Tomeu Bennàsser.

13.-La incidència de les indústries culturals i les noves tecnologies sobre el nostre futur cultural. Miquel Cardell.

14.-El paper de la societat civil en el procés de la normalització cultural. Lluís García Sevilla.

15.-La creació de noves formes culturals. Biel Mesquida.

16.-Els joves i la cultura del país. M. Pons, A. Llopart.

17.-Cultura i administració pública. N. Llaneres.

18.-La recerca tecnològica i científica: mancances i perspectives. N. Batle.

19.-El paper dels intel·lectuals i dels creadors d'opinió davant la situació cultural. A. Artigues.

20.-La informació cultural dels mitjans de comunicació privats. B. Mestres.

21.-Coexistència o conflicte entre cultures? I. Mari.

22.-Estratègies per a la normalització cultural i objectius finals. J. López Casanovas.

23.-Promoció cultural de les institucions públiques i privatització cultural. V. Puig.

24.-La projecció de la cultura de les I. B. a fora. G. Janer Manila

Comissió Organitzadora de l'Encontre:

Maties Oliver, Climent Picornell, Miquel Cardell, Antoni Nadal, Jaume Obrador, Joan Melià, Martí March, Margalida Pons, Antoni Llopart, Damià Pons.

Assistents a l'Encontre: són obertes a tothom, però va dirigit a estudiants universitaris, Dirigents del moviment associatiu, Responsables de l'administració cultural, Polítics, Periodistes, Professionals liberals, Ensenyants, Escriptors, Animadors Culturals, etc.

Matrícula. Cada assistent haurà de pagar 1.000 ptes. en concepte de matrícula. A l'inici de l'Encontre tots els assistents rebran un exemplar fotocopiat de les ponències presentades.

...PER LA CUINA

QUALITAT

MIQUEL CARDELL

Just començava l'estiu quan vaig anar a un restaurant, espectacle que s'anunciava com una oferta de qualitat per al turisme. En record, sobretot, una frenètica flamencada barroera i les gotes de suor caient del front del cambrer a la safata del presumpte rostit que anava servint.

Ara, la temporada s'acaba amb els habituals records als aeroports i els també habituals problemes amb la despesa turística. És a dir, que en vénen molts, cada cop més, i gasten cada vegada menys.

La novetat d'aquest estiu, a més de la jet-set, és que el problema (debat?) sobre la qualitat del turisme ha estat a punt de convertir-se en problema diplomàtic quasi.

El *Llibre Blanc del Turisme* ha cantat clar: al ritme que anam (i sense comptar el progressiu deteriorament del medi) la oferta superarà aviat la demanda. Amb totes les conseqüències previsibles de guerra de preus a la baixa i nou descens de la qualitat dels turistes.

Com que necessitam «turisme de qualitat» els camps de golf i altres negocis de qualitat, s'estenen pels pocs espais naturals, pels escassos racons un poc tranquils que ens queden salvats pel turisme de «poca qualitat». Per acabar-ho d'arreglar, el govern espanyol encoloma IVA fora manies als nostres hotels de 4 estrelles (el turisme NO és un negoci d'exportació, segons aquests cervellets).

Una política global de millor qualitat de vida per als illencs, que inclogui una política territorial i turística coherent, i es plantegi una reconversió turística, d'aquelles zones on la qualitat és més baixa, precisament. És una direcció que no sembla que interressi als actuals poders o a les seves «alternatives més publicidades».

En qualsevol cas, i després de la pelegrinació californiana, no cal preocupar-se de res. El turisme ianqui pot ser l'alternativa. I si es pensen que van a Bombai, idò perfecte. Si hem venut *Flamenco i pandereta, Spain is diferent* devers un quart de segle, no veig per què ara no podem vendre Índia exòtica. Segur que trobam un agosarat disposat a reconvertir la Seu en pagoda a poc a baix preu. L'únic problema és com disfressarem els tractors d'elefant. ■

FERRAN GARCÍA SEVILLA

DEL CONCEPTUAL A L'ANTIPINTURA

Jaume Torres i Estradé

Segurament per a la majoria de visitants de la Llotja l'obra de Ferran Garcia Sevilla era totalment desconeguda. No es tracta, però, d'un jove jove, sinó que té al darrera tota una llarga trajectòria artística que pot ajudar a entendre aquesta mostra que provoca fàcilment sorpresa i rebuig. Encara que neix a Palma el 1949, és un artista sobretot lligat a l'art català conceptual dels anys 70 i darrerament als corrents neo-figuratius dels 80.

Ja en el 1968, a Mallorca, comença a realitzar experiments artístics relacionats amb l'*art pobre* com clavar unes agulles sobre una postal del Crist de Velázquez o reunir un grapat de troncs col·locats verticalment on ja més que l'objecte interessa la idea. Continua treballant a partir de conceptes com el de flotació, pressió i tensió. Per exemple, en una cala de Mallorca experimentarà la idea de flotació fent surar una sèrie de bosses de plàstic sobre el mar. *L'obra d'art és el concepte*, la materialització és totalment secundària. En aquest cas sols dura uns instants

i desapareix després. Quedaran unes fotografies com a prova. Amb un art d'aquesta mena es pretenia atacar frontalment els principis sagrats de l'objecte artístic, de la seva voluntat d'eternitat i la comercialització.

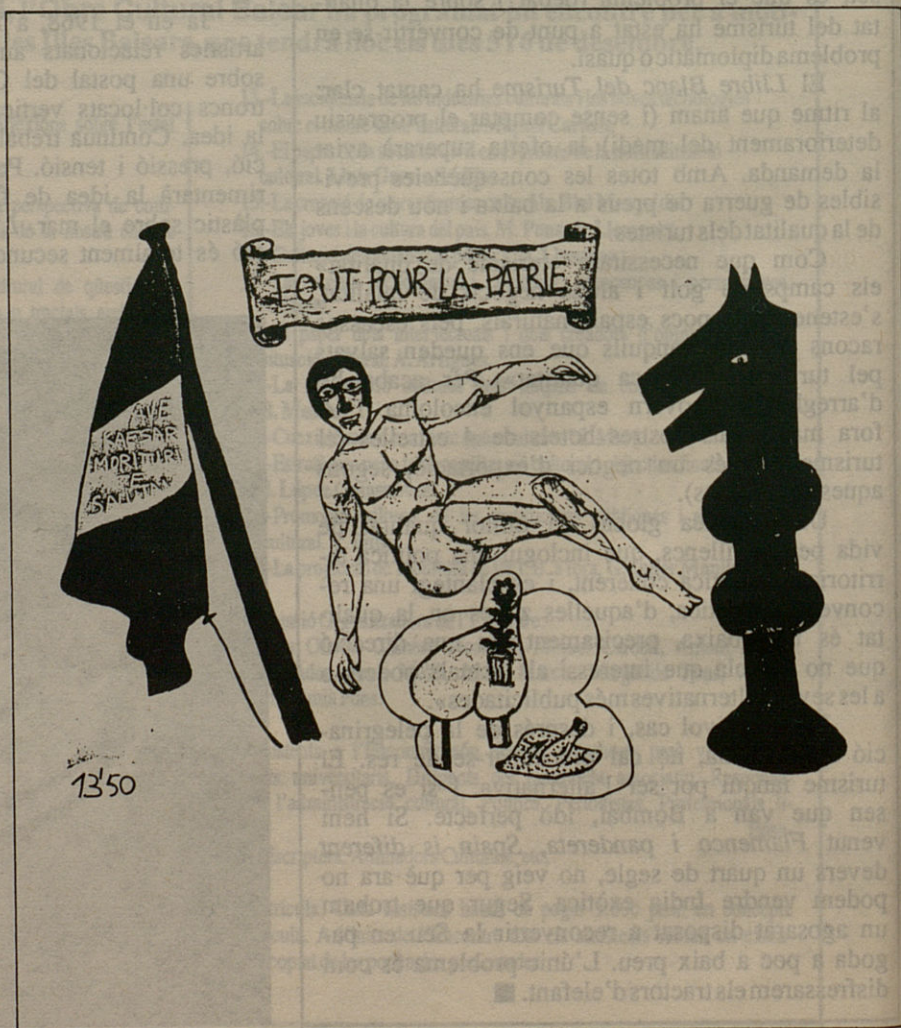
En els anys 70 es trasllada a Barcelona i esdevé un dels artistes més interessants i actius del *conceptualisme català*, corrent impulsat pel crític i professor Alexandre Cirici. Ferran Garcia Sevilla es mogué dins la *tendència més lingüístico-formal del conceptual* enfrontada a la sociològica representada pel Grup de Treball (Abat, Banito, Santos, etc.). La presència de l'artista mallorquí fou constant en totes les exposicions i accions bàsiques del moviment conceptual català, des de la Mostra d'Art Jove de Granollers de 1971, a la Informació d'art concepte a Banyoles de 1973, a les Trobades de l'Institut Alemany de 1974, etc. Fins al 1975 treballa en la *reflexió sobre conceptes teòrics de l'art* seguint una mica la línia conceptual lingüística d'un Kosuth. realitza obres que giren entorn de la *crítica de la imatge*, del descrèdit de la imatge. Vol remarcar les seves insuficiències i enganys. Materialitza aquest pensament mitjançant fotografies de coses que no es veuen, per exemple, el vidre a través del qual s'albira un paisatge, un llarg fil rosat col·locat sobre el rocam del Torrent de Pareis, el crit que surt d'una boca, el vent del carrer. Una altra sèrie d'obres pretenen *desmitificar els significants*. Així escriu «sorra» damunt l'arena i «foc» amb lletres enceses. Un altre grup s'interessa per la *diferència entre realitat/imatge*. La documentació de la idea consisteix en quatre sèries de trenta fotografies cadascuna. Cada fotografia ha estat realitzada després del pas d'un transeünt, per tant hi ha hagut una modificació de la realitat, un desgastament de la matèria, la qual cosa no es reflecteix en la imatge. La realitat ha experimentat un canvi no perceptible en la representació. Altres obres són reflexions sobre l'oposició de contraris (dreta/esquerra, tou/dur, llunyania/proximitat, dalt/baix), part/tot d'una

imatge, materialització de conceptes abstractes (espai, temps, matèria, forma), etc.

A partir de 1975, el seu art evoluciona i adquireix una major complexitat tant a nivell lingüístic com a nivell conceptual. La freda estètica estrictament conceptual de la idea i la seva concreció a través d'unes fotografies dóna pas als *muntatges, environnements i happenings*. La reflexió meta-artística, de l'art a través de l'art, cedeix terreny a altres dèries que han esdevingut constants, com el poder, els doblers i el sexe. El 1976, a la Caixa, mostra el muntatge titulat «*Patrius, patria, patrium*». Presidia l'environnement un retrat d'un senyor anònim respectable sobre fons de cortinatge blau. Al davant, es dreçaven dos monolits inevitablement fàl·lics dels quals penjava un cordó. Una gran catifa feta amb

materials evocadors de la femeneïtat tradicional (perruques, bocins de roba) s'allargassava pel trespòl i podia esser lògicament trepitjada. Era el símbol de la dona que s'havia de rebaixar davant del poder-homecap de família. L'exposició es completava amb una fotografia al·lusiva a la crueltat de la castració, uns quadres que es referien al paper del pare-poder i uns graffitti que al·ludien a l'oposició al pare. Una música gregoriana amb interferències dels renous del carrer acompanyava el muntatge. Aquest es completà amb un cerimonial de degollació de cinc pollastres de color blanc, símbol d'innocència.

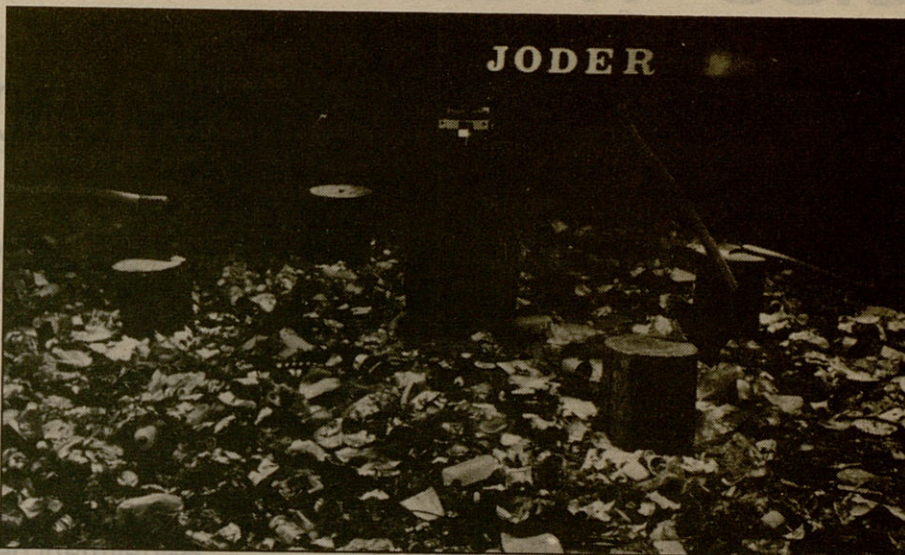
En s'allargassava pel trespòl i podia esser lògicament trepitjada. Era el símbol de la dona que s'havia de rebaixar davant del poder-homecap de família. L'exposició es com-

pletava amb una fotografia al·lusiva a la crueltat de la castració, uns quadres quatre troncs amb destrals clavades que volen connotar la repressió. Sobre el fons es projecten d'una manera ininterrompuda les paraules: «PODER, JODER, MORDER». L'ambient es completa amb una música de tipus electrònic.

Després d'una enfermetat que aprofita per reflexionar sobre qüestions artístiques exposa a la Galeria G «Muermos» (1977) on ja es nota un primer acostament a la pintura. Ja empra uns quadres de marcs daurats i fons negre a través dels quals intenta comunicar les mateixes idees que suraven en els muntatges anteriors, el poder mitjançant la inclusió d'un tub de ferro, el sexe a partir d'una frase bíblica condemnària de la masturbació, els doblers a través d'un munt de monedes.

Aquesta evolució pròpia i l'ambient general en què el conceptual es retira per deixar pas a una pintura figurativa d'estil neoexpressionista, el condueixen també a interessar-se per la pintura pròpiament dita. La seva obra pictòrica ha aconseguit en els anys 80 una fama internacional fins al punt d'arribar a participar en el 1986 a la Biennal de Venècia i en el 1987 a la Documenta de Kassel. A principis de l'actual dècada, Ferran

Garcia Sevilla com tants d'altres artistes es passa a una pintura de tipus figuratiu, subjectiva, càlida, més o menys neosalvatge. La comoditat, la ignorància, ajuden a ubicar-lo fàcilment dins un mateix corrent neofiguratiu que podria encabir pintors tan diferents com Miquel Barceló, Navarro Baldeweg, Frederic Amat, Chema Cobo, Guillermo Pérez Villalta, José Maria Sicilia, Joan Brossa, etc. La seva proposta, crec, avança per camins molt diferents. Potser té similituds amb el primitivisme de l'alemany Penck o amb l'i-

talià Clemente. En un principi les seves obres no solen deixar l'espectador indiferent, fred, quelcom massa habitual avui dia. He de confessar que a mi particularment al rebuig inicial s'hi barreja certa atracció. Es una obra sorprenent, que sobta, potser perquè desmunta tot un seguit de principis artístics. Se situa clarament en un terreny que s'allunya de tota preocupació estètica. La rebutja. L'art de la modernitat, l'avantguardisme trencà el principi de la imitació, cercà novelles formes, s'endinsà pel món de l'inconscient, però es mantingué fidel a uns postulats plàstics, a certa bellesa. Fins i tot les distants investigacions de l'abstracció geomètrica, l'anti-art dadaïsta tengueren certa cura estètica. L'informalisme matèric, un Tàpies, un art pobre s'enfonsaren per les fronteres m'es allunyades i llenegadisses del considerat bell. Els materials humils i menyspreats, el lleig s'ennobli i s'elevà a art. Mai més podrem mirar amb els mateixos ulls una paret descrostonada, un pedaç arruat després d'haver assaborit un Tàpies. Però Ferran Garcia Sevilla s'escapoleix de tot formalisme i segueix ancorat en un art d'idees. Segurament tota aquesta producció pictòrica darrenca no se separa gaire de l'obra conceptual. L'important segueix essent el concepte, el contingut. ■

CRE - A - CCIÓ

UNA CANÇÓ DE BORIS VIAN

AL·LOTES, NO US CASEU

Cobla 1

¿Heu vist un home en pèl
Sortir de cop d'una cambra de bany
Regalimant per tots els pèls
I els mostatxos plens de tristesa?
¿Heu vist un home ben lleig
Menjant spaghetti
Forqueta en mà, fent cara d'imbecil
Amb salsa de tomàtiga damunt el guardapits?
Quan són ben plantats, són idiotes
Quan són vells, són horribles
Quan són alts, són ganduls
Quan són petits, són dolents
¿Heu vist un homenàs
Treure les cames del llit
Fregar-se la panxa i gratar-se la pelussera
Mirant-se els peus amb un posat pensarós?

Tornada 1

No us caseu, al·lotes, no us caseu
Feis cine abans
Restau donzelles a cal vostre papà
Esdeveniu cambreres a ca un taverner
Criau moneies, criau moixos
Aixecau la pota a l'Òpera
Veneu capses de xocolata
Preneu el vel o no el prengueu
Ballau en pèl per als decrepits
Sigau putes a l'avinguda del Bosc
Però no us caseu, al·lotes
No us caseu.

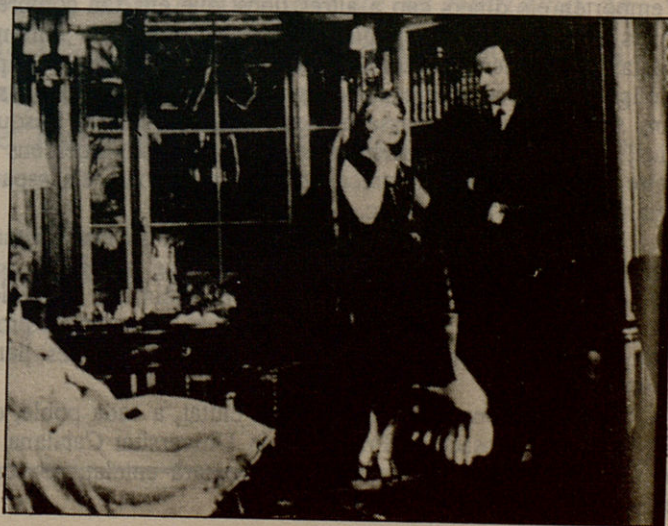
Cobla 2

¿Heu vist un home amoïat
 Tornar massa tard per al sopar
 Amb vermell de llavis damunt el coll
 Amb les gambes fent-li figa?
 ¿Heu vist al cabaret
 Un senyor no gaire fresc
 Fregar-se amb insistència
 Damunt una floreta d'innocència?
 Quan són bèsties, us emprenyen
 Quan són forts, fan esport
 Quan són rics, es guarden la cartera
 Quan són durs, us torturen
 ¿Heu vist fent-vos bracet
 Un primatxol amb cara de rata
 Arrissar-se els tres pèls dels mostatxos
 I dreçar-se amb un posat de perdonavides?

Tornada 2

No us caseu, al·lotes, no us caseu
 Posau-vos els vestits de gala
 Anau a ballar a l'Olympia
 Canviau d'amant quatre vegades el mes
 Agafau la pasta i estotjau-la
 Amagau els menuts davall els matalassos
 Als cinquanta anys, això servirà
 Per pagar-vos bells adolescents
 Res al cap, tot als braços
 Oh, quina bona vida que això serà
 Si no us casau, al·lotes,
 Si no us casau.

Traducció d'A.N.

PRADA 1987

Felip Munar Munar

Enguany s'ha celebrat la XIX Universitat Catalana d'Estiu a Prada i he tingut la sort de poder anar-hi. Explicar en unes ratlles el que significa aquest esdeveniment és com voler condensar un llibre de milers de pàgines saboroses: la Universitat Catalana de Prada representa cada any una presa de pols del sentiment, la unitat i la força dels Països Catalans; encara hi ha viu l'alè, i les ganes d'anar cap endavant són més vives que mai.

Prada és estudi, és investigació, és reflexió; però també és el punt de trobada de moltes persones que dia a dia es demanen que és Catalunya, que representa i quin futur li espera. És allò de «qui som, d'on venim i cap on anam». Qui som i d'on venim ho tenim bastant clar; ara bé, cap on anam no deixa d'ésser un interrogant que a vegades fa esgarriar. És realment desolador el panorama que trobam al llarg del país, cal encara molta feina, molta conscienciació, molta reflexió per comprendre la nostra identitat. I això no ho podem demanar a la majoria de les persones, encara. Prada és l'expressió, interna i externa, del més sentit nacionalisme, de la confiança que, malgrat tot, som una nació conscient, un esperit inalienable i que no es deixa doblegar tan fàcilment.

Però Prada és també esbarjo, divertiment, temps lliure. Tot això s'hi escau dins aquella petita ciutat. Parles amb una i altra persona, amb aquell professor que tant desitjaves conèixer, et relaciones obertament amb un món intel·lectual i universitari però a la vegada en un pla on l'amistat i el respecte sempre hi són presents.

Sabem que el camí a recórrer és llarg, que no tothom entén el procés històric que passam, que han estat molts d'anys d'extorsió, de manca de llibertat per poder opinar, per pensar qui som i que volem, perquè els altres sempre ho feien per nosaltres. S'hauria d'acabar. Hauríem de dir basta ja d'una vegada. Hauríem de deixar aquest passar vergonya impunement, aquest oprobí que el nostre país sofreix dia a dia. Nosaltres no necessitam unes normatives imposades des de fora, per uns homes que no saben ni on som, que només ho recorden quan s'emporten els diners cap a altres llocs, que ens fan combregar amb doctrines imperialistes d'hispanitat i de no sé quants de milions de parlants. Basta! No podem consentir que ens xuclin com les paparres, perquè d'ells, no en participam si no és amb llurs desgràcies. Els Països Catalans són una realitat massa evident perquè li donem l'esquena. Cal anar vius! no deixem que falses interpretacions històriques ens facin barallar entre nosaltres; això és precisament el que volen els espanyolistes i els catalanòls. No els fem el joc.

En Tomeu Penya va actuar a Prada, i va dir una veritat molt grossa i que cal fer-ne esment perquè ja era hora que ho diguéssim: «som un català de Mallorca». Com hi ha catalans de València, del Rosselló o de Barcelona. Nosaltres, els mallorquins, en tenim un exemple prou significatiu: Ramon Llull, el primer gran escriptor de les nostres lletres n'era ben conscient.

La gran proesa seria que a cada ciutat, a cada poble, del nostre país hi hagués un trosset de Prada, de la Universitat Catalana d'Estiu. Mentre això no succeixi l'horitzó es presentarà entelat, conservador i sense esperit. ■

FESTES I NACIONS

PAU CAMPS

No fa gaire de l'11 de setembre. Cel·lebrat a Palma amb manifestació independentista i detencions, si més no va servir perquè la idea d'una Nació Catalana independent i sobirana aparegués als diaris d'aquest indret. ¿Tal vegada, però, seria millor tenir por de fer por, optar per vies més tranquil·les de conscienciació progressiva, esperar a dir certes coses «fortes» a que hi hagi un estat de consciència més receptiu per a aquestes coses que ara no podem dir?

L'alternativa, en aquest cas, podria ser aquesta Diada Nacional de Mallorca que es tornarà a convocar aquest desembre. Es tractarà de reivindicar la Nacionalitat Mallorquina o la identitat nacional dels mallorquins, degudament i matisada inclosa dins el context dels Països Catalans? Qui sap si es tracta de, primer, aconseguir una acceptació popular de la segona d'aquestes convocatòries, per després començar novament la feina amb l'11 de setembre?

Aquest és un debat, tal vegada el debat, que haurà d'acabar tenint el lloc al si del nacionalisme a Mallorca. Més, quan la dreta de tota la vida ha optat per fer «país, poble i mallorquinitat» a ritme de copeo matancer, en modalitat insular, promoció bambaiana a Califòrnia i el senyor Forcades, flamant conseller d'Hisenda, es despenja declarant que la «llengua i l'economia són les eines per aconseguir major independència política», o una cosa així.

Qui, mentres tant, ho té ben clar són els governants espanyols: 12 d'Octubre, *Fiesta Nacional de España. La Virgen del Pilar. La Raza. La Hispanidad. Quinientos millones i tota la pesca imperial. Objetivo 92.*

I aquí, hem de llegir papers que donen voltes i revolts per a no dir Espanya, (l'Estat, el País, l'Estat espanyol...) i dues línies més avall utilitzam el terme nacional per al·ludir algun tema d'abast estatal.

Possiblement, la pregunta que cal que ens plantegem és ben senzilla: Quina és la nostra Nació? Què som i qui som nosaltres?

Tota la impressió, és que, de moment, no ho tenim gaire clar. Vull dir, els qui passam d'*Imperio*, almenys. ■

XXV^è ANIVERSARI DE LA FUNDACIÓ DEL'OBRA CULTURAL BALEAR

Calendarid'actes

- 07/11/87 *Encontre de delegacions locals de l'OCB als pobles de Mallorca.* Monestir de Cura. Hi assistiran les delegacions de: Lluçmajor, Inca, Vilafranca, Búger, Campanet, Ses Salines, S'Arenal, Algaida, Sa Pobla, Binissalem, Alcúdia, Montuïri, Pollença, Sant Joan, Sta. Maria del Camí, Calvià, Santanyí, Sóller i Valldemossa, i d'altres en camí de constitució.
- 05-06/12/87 *Encontre: «La cultura a les Illes Balears».* Palma. 24 ponències. Publicació posterior de les ponències i conclusions.
- 10/12/87 *Junta General de socis de l'OCB.* Elecció de la nova Junta Directiva. Estudi General Lul·lià (Palma).
- 17/12/87 *Acte central de celebració del XXV Aniversari de la fundació de l'OCB.* Palma. Assistència de les màximes autoritats polítiques, acadèmiques i eclesiàstiques. Institució i lliurament dels Premis OCB/1987. Parlaments de Josep M. Llompart, d'Ignasi Ribas i del secretari de l'OCB.
- 30/12/87 *Diada Nacional de Mallorca* (Aniversari de la Conquesta pel rei En Jaume). Acte obert convocat per l'OCB exclusivament. Podrà haver-hi adhesions.

DOCUMENTA BALEAR DOCUMENTA BALEAR DOCUMENTA BALEAR
DOCUMENTA BALEAR DOXYMENTA BALEAR DOCUMENTA BALEAR
DOCUMENTA BALEAR DOCUMENTA BALEAR DOCUMENTA BALEAR
DOCUMENTA BALEAR DOCUMENTA BALEAR
documenta balear DOCUMENTA DOCUMENTA BALEAR
DOCUMENTA BALEAR documenta balear

documenta ba
DO C U M E

DOCUMENTA BALEAR S.A.
Productora d'Edicions
Tractament Electrònic de Textos
Llibres - Revistes - Cartells - Tríptics
Pas d'en Quint 3 entresol 3
Tel. 714857 714620
07001 Palma

balear
~~documenta~~
ta balear documenta

balear documenta documenta balear documenta
balear documenta balear documenta balear documenta balear
documenta balear documenta balear documenta balear documenta ba
documenta balear documenta balear documenta

balear documenta DOCUMENTA BALEAR
DOCUMENTA BALEAR DOCUMENTA
BALEAR DOCUMENTA BALEAR
documenta balear documenta balear documenta

DOCUMENTA BALEAR DOCUMENTA BALEAR DOCUMENTA BALEAR
DOCUMENTA BALEAR DOCUMENTA BALEAR DOCUMENTA BALEAR
DOCUMENTA BALEAR DOXYMENTA BALEAR DOCUMENTA BALEAR
DOCUMENTA BALEAR DOCUMENTA BALEAR DOCUMENTA BALEAR
DOCUMENTA BALEAR DOCUMENTA BALEAR
DOCUMENTA BALEAR DOCUMENTA BALEAR